

Mahjas Weefis

Nr. 27.

Rigā, 7. jūlijā 1910. g.

55. gada gabjums.

V. Satweefchu dseedaschanas fwehtki.

II.

Dseefmu karsch, tā jau aisrahdits, leezinaja par dseedaschanas mahklas pagrimšchanu us lauteem un neeedwefa zeribu par dseedaschanas fwehtku labu isdoschanos mahklas finā. Bet, tad 19. jūnijā, garigam konzertam sahotees, milšigajā fwehtku ehkā, firmā Behtina tehwa wadibā atstaneja „Al, Zerusalem modees, Nu atstahi meegu kahjās dodees“, tad wairs newareja buht schaubu par fwehtku labu isdoschanos Klauštaji, kahdi 12—15,000, wišt tā us kahdu burwoja mahjeenu peepeschi peezehlās kahjās un, fajuhšminati no warenajām štanam, noklausijās šcho aisgrahbjoscho, dšiti eekustinoscho korali, kuru teizami nodseedaja ehrgetu pawadibā. Muhsu apdahwinatais komponists Alfreds Kalninsch, karsch pawadija us ehrgelēm, rahdija, tā winsch ir ari reti isweizigs ehrgelneeks. Rā fwehtku dirigenti fwehtkos tahkal usstahjās profesori J. Wihtola un Turjanu Andreja fungi un brihwmahšfleneeki P. Josuus un Pahwula Turjana fungi. — Kur Wiegneru Ernests, Turjanu Juris, Emils Melngailis, Emils Dahršinsch un ziti? Wišpahrejos dseedaschanas fwehtkos bes wineem neeet. Schehl, tā ari Alfredu Kalninu šchoreis neredsejam dirigenti lomā. Bet, zerešim, tā nahtoschee dseedaschanas fwehtki buhs ihsti, wišpahreji tautas fwehtki, kuros topeji rihtosfees un dirigēs wišt muhsu apdahwinatakee komponisti. Tahdejadi fwehtki warēs titai mantot un buht dšihwati. Zerešim ari, tā par dseedaschanas fwehtku ehkas atustitu buhs labaki gabdats, jo šchoreis fwehtku ehkā, pat jau 2 un 3 rublu weetas ar dširdeschanu gahja wahji. Zaimigaki schai finā bija 50 kap. bitetneeki, kureem weetas bija fwehtku ehkas sahnos. Bet nošt ar prahtojumeem! Atštan patlaban J. Wihtola flaištā dseefma „Tu, kas mihti debefis, Waimanas un sahpes remdi, Tam, kas wairaf nowahršis, Wairaf atšpirgšchanas dšemdi“. Autora wadibā šchi dseefma atstahja labu eespaidu. Masaku eespaidu

darija J. Wihtola „Deewa luhgums“, lai gan nodseedata wina Wihtola wadibā tika labi. Šchi Wihtola kompozija usstata par ne wišai isdewušchos. Dšitu eespaidu atstahja Emila Melngailis „Rā breediš brehz pehz uhdens upem, tāpat mana dwehsele brehz, af Deews, pehz Lewis“. — P. Tschalkowfska „Bij Kristus behrnam roschu šahds, Tas pašcha šahdits, audšinats“, J. S. Bacha „Al, galwa ašinaina, Ar ehrtšscheem kroneta“ isdewās labi. Leelisku eespaidu atstahja L. fon Bethowena nemirštigā himna „Ta debefis isteiz tā Muhschigā spehtu, Tas šlawē Wina godu man, Is juhras dšelmēm zaur pašaulēs ehku Ta deewigs wahrds, tew zilweks štan“ u. t. t. Tāpat grandiosu eespaidu darija F. Mendelsona-Bartholdija „Teefā, af Deews, jel isteefā un wadi man pret teem nefwehteem laudim. Šglaht mani no teem wiltigeem tauneem laudim“. Turjanu Andreja „Muhsu tehws debefis“ ir labs, baudams darbs. Apmeerinatees ari wareja ar Händela „Kad Kristus tas Kungs pee zilwekeem nahf Un luhdšejam spehtā rahditees saht“, Schuberta-Attenhofera „Mans meers lai ir ar jums!“, Palestrina „Tewi peeluhšsam“ un J. Kades „Alleluja“. — J. Kleina himna „Tas Kungs ir muhsu zeriiba“ un Bortnanska „Swehts ir, fwehts ir muhsu Deews, fwehts ir muhsu Kungs Deews Zebaots!“ un „Muhs debefiswaldineeka šlawu, waj zilweks kahds to isteifs gan“, tā jau wareja zeret, dšiti aiskustinaja wišus klauštajus. Garigais konzerts 19. jūnijā beidsās ar aisgrahbjoscho Bortnanska „Muhs debefiswaldineeka šlawu“ („Колн славеръ“). Wišt dšiti aisgrahbti un fajuhšminati konzerts beidsēs, bet wišt wehl gaida tā to sewišchu, brihnischku, kam wehl janahf. Te ahrpus programās beigās wehl atštan „Al Zerusalem modees“ un wišt atkal tā elektrifeti peezeļas un aisgrahbti klausas warenajās štanās. Garigā konzerta topeespaids labs, daudš labaks nekā wareja sagaidit. Apmeklets konzerts labi. Apmekletaju tā ap 12—15,000.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Komiskjas wafaras šapulzes.

II.

Mahzitaja Dsolina kunga preekschlašijuma šatura pamatdomas dauds pamatigaki un dšitaki isfmeltas „Mahjas Weefa“ pagahjusčā numurā eewetotā rakstā „Widsemes un Igaunijas peeweenofšana Kreewijai zaur Peteri Leelo“, tapehž to šche pilnigi atstahstit turam par newajadšigu, jo wairak wehl tapehž, ka tas buhtu leeks atfahrtojums dauds šchaurakos apmehros un dauds weentahrschakeem wilzeeneem. Neatstahsta ta ari neweens žits laikrakšis

Debates plaščakas par Dsolina preekschlašijumu naw. Tik ween mahzitajs Ludis Behrsinšch pee ta peebilst, ka Widsemes 200 gadu peeweenofšanas jubilejas gabijumā steigšchus ween wajadsetu ķertees pee Widsemes weštures šaraktiššanas. Talkā pee šchi darba buhtu aizinami ari muhsu mahzitari, kuri waretu daudšas wešturifšas šinas pašneegt is šawu draudšchu grahmatam. Latwijas wešturi usrakstot jaewehrojot ari Manžeta šprediku grahmatu u. z., kur ari baščas it eewehrojamas „šinas“ no Widsemes „kara laikeem“ atrodamas. Ja, gan! Bet tapehž tad šchoreis neweens no šcheem daudšajeem basnižkungeem, kas te Sinibu Komiskjas šapulžēs „ar šawu klabtuhšchanu šapulžēs kuplinaja“ glušchi nekahdu šinu is šawām basnižas grahmatam par Widsemes „kara laikeem“ nesneedsa. Šchoreis, kà jubilejas laikā tatschu tas buhtu bijis no jo šewiška šwara kahdas nopeetnatas šinas is Widsemes peeweenofšanas laiku weštures pašneegt. Tatschu referents mahž. Dsolina šs apmeerinajās tikai ar pašchalojumeem pehž — ne jau augštakā labuma školās grahmatam, un pat ne is Manžeta šprediku grahmatas Sinibu komiskjas wafaras šapulžēs wišč nesneedsa neka. Kapehž tad kahdas wešturifšas šinas, ja winas ir, — nokluset!

Tad naht mahzitaja M. Needras preekschlašijums par tematu „Kas apdraud muhsu tautibu?“ Atstahstikš scho, kà ari otru, tam šekojošchu Needras preekschlašijumu „par tizibas mahzibas pašneegšana utautklošas“ abus nesaiššinatus, ne jau nu tadeht, ka mehš teem peekristum, bet gan tadeht, lai rahditu, ka Needra ar abeem šcheem šaweem šchi gada Sinibu komiskjas šapulžēs notureteem apžerejumeem — pehž pehrngadejās šajuhšmas par progresu un progresišteem — šchogad atkal eebrauzis pilnu pilnām buram ultrā-konserwatiwo lehgert, muhsu ultrā-konserwatiwo aprindās, ka Needra un Weinbergs galu galā tomehr ir un paleek — weena dwehšele, kaut ari wineem tur tahds mas šawstarpejs šchandals par tām drukas maščinam u. z. „realām“ buhšchanam (wekšeeem?)

Kas Needras eekštatus nu reiš atkal tik wišai pehšchnei tā groššis, kas to lai šina? Waj ta warbuht buhtu pašchreijejā wišpahrejā reakzija jeb waj Needru warbuht us to šlubinajis winam no konsistorijas dotais rahjeens pagahjuscho seemu notureta preekschlašijumu leeta „par modernā žilweka tizibu“, kuros tas gahja pat tahšat

par muhsu wehšturneekeem, apgalwodams, ka Adams, Mosus u. z. juhdu weztehwi kà tahdi nemas neesot dšihwojuschi, bet peederot ween tik pee teifu walšis? Kas to lai šina? . . .

Weens tomehr mums jafonstatē, ka Needra naw nemams nopeetni! Šo šchodeen wišč wehl deewinās un škubštis, to rihtu atkal gahšis. To Needra peerahdijis jau ne weenreiš ween. No karjerista, kà Needra tas ar' nemas žitadi naw domajams. Tapehž ar' šchim rakstu mahzitam neustizas pat ne wina amata beedri. . .

Birms Needra šawu preekschlašijumu par tematu „Kas apdraud muhsu tautibu?“ eefahš, wišč ašrahda us to, ka šchis preekschlašijums ešot turpinajums no wina pagada preekschlašijuma „par naziōnalo pahrwelidofšanaš“. Us to tad mehš greešcham ari zeen. laštaju usmanibu, kas šchi Needras pehrngadejā preekschlašijuma atstahstijumu lašijuschhi.

„Pagahjusčā gadā ašrahdits, ka muhsu jaunakā paudse šaprot latweeschu naziōnālismu žitadi nekā wežakā. Tā tad mums jānem wehrā naziōnālisms agrak un tagad. Aš šchis diwejadās naziōnālisma šapraššanas beechi ween isžetas pahpratumi. Tadeht jāpraša, kahdas tad ir tās šihmes pee wežās un jaunās tautibas šajehguma. Tautu war apstatit no diwām pušem: no ašrupes (kahdas tai teešbas, kahdi ašrejas dšihwes apstahki un eekahrta) un no eekšpuses (kahda tai eekšchjās dšihwes eekahrta). Ja israhdas, ka kahdai tautai jāeeguhšt wairak teešbu, jāpanahš žitada šchiru eekahrta, tad tas isweidojas kà dšihšchanās pehž ašrejas dšihwes un apstahktu uslaboššanas. Kamehr nebuhs islihdšinatas teešbas, kamehr kahdai tautai nebuhs peekškirta winai peenahžigā ašrejas dšihwes eekahrta, tamehr weenmehre isželšees waj turpināšees žihna. Waram us tautu štatitees ari no žita šahwokka. Mums jāgreeschwehriba ari us eekšchjo dabu, — tizibas šajuhtu, tautas dšēju u. t. t. Kas ar šchim leetam nodarbojees, tas šin, ka ir tautā kaut kahds šawads weenojošchš eekšchjē špehka, kurešch weeno žilwekus, kuri tiz weenam un tam pašcham un šajuhšminas par weenu un to pašchu. Tas ir tahds šweizinajums širdij no šwešchathnes, bet ne tahdā garā, kà to šaprot un aššimē „Rigas Awiše“. Mehš waram buht šawā ašrejā dšihwē pretineeki, pat naidneeki, bet kur leeta grosas ap šrds darišchanam, tur juhtam, ka ari pretineeki ir kauls no muhsu kaula, ašnis no muhsu ašnim. Memšim peemehram V. wišpahrejos dšeedaščanas šwehtus. Winiš war apluhtot no diweem šahwokkeem: wišpirms kà libdšelli preešch tautas teešbu paplašinaščanas, ašrejas dšihwes eekahrtoščanas. Tad dšeesmu šwehtki usštati kà politiški šwehtki, kuru noluhšs peerahdit walšibai, žilustizigi ešam un ka peekrihtam winas ženteeneem. Bet war dšeesmu šwehtkus apstatit ari no žitas pušes, kà tahdu leetu, kas atdšemdina eekšch mums to, kas no šeneem laikeem muhsu širdi usglabajees kà šajuhta, kà wežš tikums. To, kas muhsu tehwu tehwu šrdis dšimis, mehš ar

Wina Majestate Kungs un Keisars
Nikolajs Aleksandrowitschs.

dseefmam atdsemdinam un fajuhtram tā sawu. Schis ir spehks, kura fakes tahkā fenatnē, un winsch nenihks, bet gan attihstifees un agri waj wehlu seedos parahdisees.

Tā tad, kamehr pastahw teešibu aprobeschofchana, ahrejās dšihwes eekahrtas nepilniba, katram preefch schis leetas jaeestahjas. Bet kad wišas eespehjamās teešibas safneegtas, tad ahrejais, politiskais nazionalisms saudē sawu nošhmi, ja nenah klah otrš, kulturelais nazionalisms. Ja mehš pehž teešibu safneegchanas gribetu eet wehl tahlak sawā politiskā nazionalismā, tad mums buhtu jahah ziteem teešibas atnemt un tā politiskais nazionalisms iswehrstos par politisku kliti. Gewehrojot politiskā un kulturelā nazionalisma sawadibas, ari winu lihdselki un zeki schkiras. Politiskā nazionalisma zeksch ir zihna. Preefch tās wajadšigs leels ahrejs spehks. Ja schi spehka naw, tad jalaisch darbā diplomatija, politika. Gelschejais tautas spehks us schahdu zihnu neelaischas. Gelschejais nazionalisms ir katrai tautai pilnigi sawads. Tā naw dauds kopeja, peemehram, latweeschu un wahzu mustai, latweeschu un kreemu dsejai. Schim tautam katrai zitada pagahne, daba un gara spehjas un tadeh wiņu gara darbības augki atschkiras.

Gerotschi, ar kureem grib zihnitees jauntautibneeki, ir garigas dabas. Jauntautibneeki grib modinat to, kas tautas eelscheenē snausch. Masās tautas war dšihwot tikai ar schahdeem nazionaleem zenteeneem. Politisks nazionalisms winus wed pretim isnihzinaschanai, wismas apspeeschana. Ja mehš gribetu dšihwot patstahwigu politisku dšihwi, tas buhtu ahrprahts, bištams zeksch, pa kuru tomehr deemschehl daschahrt teef staigats. Kulturelais nazionalisms newar issautt spaidus. Ja ziti fapratiss, to mehš gribam un us to mehš dsenamees sawā eelschejā dšihwē, tad wiņi pret mums peekahpšees, muhs pat pabalstis. Politiskais nazionalisms audšis pee wahzeescheem, kureem kulturelā gandrihf nemas naw. Politisks nazionalisms walda ari walstis domē, kur grib atših tikai weenas tautības teešibas. Kolihds atšihš tur, ka muhsu nazionalisms pretejas dabas, tam neliks schkehrschkus zekā. Kulturelais nazionalisms ir ta leelakā manta, kuru weena tauta no otras war smeltees un jo wairat daschadām tautam kulturelu sawadibu, jo wairat katra no winām war mahzitees. Ta tauta, kas kulturelo nazionalismu isnihzina, aplaupa pate fewi, nem few jauku isredšji, jauku nahkotnes ainu.

Mums, latweescheem, tā tad galwenais: isteikt nepahrprotami, ka mehš neesam politiska, bet kulturela nazionalisma peekriteji. Tas ir jauntautibneeku mehrtis. Wiš kulturelee spehki mums jakapopo tautā, kā sehklas graudā dihgshanas un dšihwibas spehks. Ja tad ari nosalst pats koks, tad mehš tomehr droschi sinam, ka nahks pawafars un ka no muhsu sehklas grauda gaidama jauna dšihwiba, jauns krahshnumš. Ta tauta, kurai tahda spehka apšina, war eet jebkurai nahkotnei pretim.

Ja teef runats par tautas apdraudeschanu, tad naw domats politiskais nazionalisms, bet tas, kas apdraud teefschanos tautu eelschki stiprinat, breedinat. Ja nu wajzajam, kahdā sinā muhsu tautiba apdraudeta, tad pee scheem kawekkeem janem wehrā diwas schkiras. Weena ir ahrejas,

otra — eelschejas dabas. Pirmais kaweklis ir, ka muhsu tauta masinas. Schis kaweklis ir ahrejas dabas, bet kad winsch pastahwes un attihstifees, tad nebuhs pamata. us to eelschejo darbu strahdat. Mahzitaji no sawām basnizu grahmatam sin un war peerahdit, ka draudschu lozeklu flaits masinas, isnemot warbuht Nigu. Dšimšchanu, mirstibu un prezibu flaits ghjis pehdejos gados atpalat par weenu treschu dalu, pat 50 proz. Daschās draudšes, kur agrak bija lihds 6000 diwehseku, tagad ir wairs tikai 4000.

Kapehž tad gan muhsu lauku draudšes tā ismirst? Wispirmā kahrtā janem wehrā isjekofchana. Weena dala lauku eedšihwotaju isjeko us Gelsch-Kreewiju, otra — us pilsehtam. Pee teem, kas isjeko us Gelsch-Kreewiju, weena paaudse wehl paleef nazionala. Ja tee eerodas tautas swehrstos jeb zitadi dsimtenē, tad wiņi atdšihwojas tautibā; bet wiņu behrni, kas tahlu no dsimtenes starp swehrstām tautam usaugusch, atsweschinas no sawas tautības. Gadas, ka tahdi behrni faka saweem tehweem, kad tee ar wineem latwiski runā, ka wineem no latweeschu walodas galwa fahpot. Leelakās kolonijās, tur tautiba war wehl ussturetees, bet masakās, un tur, kur latweeschu aishghjeji dšihwo iskaišti, teem draud atsweschinaschanas un pahreeschana zitā tautibā.

Zitadi mehds skatitees us pilsehtu. To usstata par tautības weizinataju, stiprinataju. Tur tauteschi, šala, ejot wairumā. Un tomehr japeesihmē: naw te daudš preeka. Pilsehtneeki ir mireji. Teem jaismirst 3.—4. paaudšes. Tas ir peerahdits statistiski un to peerahdit newajaga. Ir sinams, ka no tām gimenam, kuras kahdā leelā pilsehtā dšihwojuschas apmehram preefch 100 gadeem, tikai 3—4 palikuschas. Pilsehta salihdsinama ar lauwās alu: laudis eet lauwu apluhot wiņa alā, bet ahra isnahkam tos wairs neredš. Sawā sinā jau pilsehtneeki ir tautas seedš. Pilsehtā kopojas inteligenze, darba usnehmiba, kapitalš. Bet schim seedam janobirst. Tadeh jafaka, ka muhsu tautas augschana neet us preefchu.

Ja gribam wezinat tautības attihstibu, tad mums pirmā kahrtā wehriba jagreesch us laukeem. Tatschu ari te eedšihwotaji ismirst, saudē weselibu, spirgtumu, top wahjati nekā fenak. Ihts tautas attihstibas lahšs ir lauku skolas. Azumirkli tas islittees sawadi. Mehš esam leņi us muhsu skolam, sakam, ka tās daudš dod muhsu garam. Teesa gan: bet to, to mehš garam dodam, to meesai atnemam. Lauku skolās sinatnes teef smeltas sasmakuschā gaisā un behrni, winas smeldami, ehđ fapelejuschu maish. Kahdas draudšes ahrstš, peemehram, ismekledams draudšes skolas, atradis, ka 1/3 behrnu fashimuschi ar diloni wajkunga kaiti. Tas ir leels skaitš un leels saudejums: weena trescha dala! Mukdenas kaujā nekrita trescha dala! Tā tad leelakas breefmas draud tautai no skolam, nekā draudeja kahdreis no Japanas. Karā noschauj zilweku un — beigas. Bet te winsch nihst un wahrguto un pat daschreis laisch pasaulē sflimigus pehznahjejus. Kamehr muhsu skolas nebuhs tā eekahrtotas, ka ari meesai winas tiks peegreesta peenahziga wehriba, tikmehr mehš eesim ismirschana. Weselee skolās buhs tikai sflimki, kamehr

usjhtige, tautas seeds, aisees us kapehtu waj krogu. Krogu breefmas — tās ir otrās breefmas, kuras apdraud lauzineekus un lihds ar to wifū tautu. Trefchās breefmas ir sawadee usflati, kuri sah̄l ari pee mums isplatitees, ka — jaaprobefcho behrnu fkaits. Ta ir tā faultā dimbehrnu fistema, kura zehlfes no Franzijas un ari pee mums sah̄l eefarat draudsi pee draudses. Ja nu paturam prahtā schoš, wairaf ahrejas dabas zehlonus, tad waram teikt: tee ir grehti jautajumi, kà waretu tautas ismirfchanu nowehrft. Ja schoš ahrejas dabas zehlonus nenemfim wehrā, tad preefch eefchejās kulturās strahdat ir bes nofihmes: tad mehs strahdafim tikai preefch weenas paaudses, bet nahfotnes muhfū darbam nebuhs.

Bej ahrejas dabas zehloneem ir ari eefchejas dabas zehloni. Weens no teem ir alkohols. Runatajs faka, ka neustahjotees tagad kà sahtibas apustulis, bet gribot tikai aifrahdit, ka neefot eefpehjams ar aufstu prahtu flatitees, kà krogu tautu famaitā. Schis krogu breefmas stahw fatarā ar to, ka garigā dshwe tagad attihstas ahtrak, nelā fenaf. Zilweku nerwi ir pahmahkti un meklē apmeerinajumu. Slims, panihjis zilweks arween fajuh̄t kahri pehz aptrulinajuma un kà tahdu pirmā kahrtā usfer alkoholu.

Bej krogus breefmam ir ari dšimuma dshwes islaidibas breefmas, kuras beeschi figure sem swabadibas wahrda, bet pateefbā ir tikai garigs nespehks. Zilweki, kuri nawa sawa nespehka deh̄t netam zitam derigi, tikai nobodas dšimuma islaidibam, padaridami tās par sawu galweno mehrki. Ir tikai weens preeks, ka alkoholi un dšimumu iswirtuti ismirft un tauta no wineem pamasam istihras.

Kà wisbeidfamās jamin pahrtautofchanās breefmas. Ja schahda pahrtautofchana noteef atsewifchlos gadijumos, tad tas dauds neko nenofihmē. Leelafas breefmas war draudet, ja to sah̄l fistematiski peefopt, ja pahrtautofchanas darbu sah̄l strahdat tee, kam us tautu leels eefpajds. Schahdeem pahrtautotajeem zeribu us uswaru naw, bet no wineem buhs tomehr jazeefch un dauds spehku weli jaischkeesch.

Ja nu finam wifū to, kas apdraud muhfū tautibu, tad zetas jautajums, waj ir eefpehjams wifam tam pretim strahdat? Waj ir mums eerotschi, kuras waretu pazelt pret draudofcham breefmam.

Uf jautajumu mums jaatbild, ka ir gan weens un pee tam wifai jauts zefsch, par kuru labaka newar buht.

Kahds lihdsfklis ir us laukeem preefch isjekofchanas apturefchanas? Te wispapreefch jawajzā, kapehz noteef isjekofchana? — Tapehz, ka naw dšimtas semes. Skolās un wifur runā par attihstibu, pamodina dšimu pehz patstahwibas, un ta latweeti pawada wifā wina dshwē. Schi dšina pehz „fawa laktina, fawa stuhriſcha semes“ ir ihsti latwifka. Kad latweetis newar atrast dšimto semi un lihds ar to patstahwibu, wifach to meklē pilsehtā. Neweens newarēs dšimu pehz dšimtas semes latweeti aifkawet. Pee dshwojumi peerahda, ka dshfchanas noteef taifni pehz dšimtas semes; pat rentes weetas teef istamptas us ahtru rofu. Runatajam pascham esot 19 mahzitaja mahjas. Wareem ween zilweki dšenotees pehz katras brihwās weetas

un solot tahdu renti, kahdu newar un nedrihft nemt. Schee zilweki, solidami ahrlahrtigu mafku, taf zere: ja tikim weetā, tad strahdafim, zentifimees un warbuht fasmakfafim. Ja buhtu eefpehjams apgahdat wifus, kam dšina pehz semes, ar dšimtu semi, tad muhfū draudschu eedfihwotaju fkaits stipri wairotos. Frantschu fistema, kura sah̄l muhs apdraudet, stahw fatarā ar to, ka naw patstahwigas dshwes, nawa sawa semes stuhriſcha. Tas pats fafams par meefas iswirtibu skolās. Kamehr pastahw tagadejee apstahkti, tamehr skolas tuwofees bankrotam. Weenigee skolu ufturetaji ir fainneeki, jo gahjeji war no pagasta israkfitees. Ja semi fadalot wairos semneeku flaitu, tad ari skolas buhs eefpehjams labaf ufturet.

Kur eefahlas alkoholisms? — Tee, kas zeeschi turas pee dšimtas semes, alkoholam nepadodas. Warbuht, daschs newar wairs atradinatees no agrakā kaunuma, bet no jauna neweens nepadodas. Tā tad ari te zetas prasiba pehz dšimtas semes.

Lihds ar to justu latris pahrtautofchanas mehginajums, jo tauta dshwos pate sawā starpā un neifkaiſſees starp swescheem. Kur kopā strahda pee semes darba, tur wifū juhtas weens tahdā garigā leetā, kà tautiba. Tas redsams pee prufchu pahrwahzofchanas mehginajuma ar poteem Posenē. Tur pastahw ilga zihna, waldiba isgahjufe fimteem miljonu un wehl fimteem isgahjis, kamehr panahks uswaru. Strahdas, ka newis wahzi potus pahrwahzo, bet poti pahrpoko masafas wahzu pilsehtas. Tā tas ir ari pee mums. Pilsehtas eedfihwotaji teef atjaunoti zaur eepulhdumu no laukeem. Kamehr lauki buhs latwifki, tamehr ari pilsehtās latweetiba seedes; bet lauki pastahwes latwifki, kad buhs sawa dšimta seme.

Agrarjautajums ir tautiflas zenschanas galwena isjautajums. Ja wajajam, waj ir zeriba semkopju tautu pastiprinat, tad jaatbild: ta ir apdraudeta. Ja schaf leetā atrodam sahles, tad waram nahfotnei drofchaki pretim raufdšitees. Lauzineeku spehks aifpluhst prom us pilsehtu ne tikai dehlos un meitās, bet ari naudā. Aifpluhst wina ar behrneem us pilsehtu un wezee paleef sawā nespehka. Naw mums eefpehjams nodibinat wairaf dšimtas semes fainneezibu, tadeht ka dauds un daschadus schkehrschtus rada agrarjautajums. Ja schoš diwus kawekkus nowehrstu, tad tauta par jaunu uffeltu.

Ihsteni fahot, usselchana ir jau eefahkfes zaur to, ka teef atrasti zeti kapitala konzentrefchana is laukeem. Dtris, kas laufaimneekem wajadfigs, ir isglihtiba. Ari te jau eefahkfes leela labofchanas. Lauzineeki ir fajutuschi, ka war paschi few palihdsset, ja ir isglihtiba. No eefahkuma weens otrs, kas baudijis laufaimneezifku isglihtibu, aisees, bet daschs apmetifees us dšimtas semes un buhs ziteem par preefchihmi.

Bet kà gan waretu wairot dšimto semi? Pilsehtās mafā augstas prozentes un lauku kapitalis aifpluhst turp. Schis augstās prozentes ir tikai eedomā. Dauds wairaf war pelnit, ja kapitalu eegulda paschu semē. Zaraugas us ahrfemem, kur tas leelā mehrā teef peefopt.

Kapitalu wajaga darit tekofchu preefch tam, lai eeguhtu

pahrdomamās muisčas, saldatu gabalus un pahrdot tad par dšimtu. Tahdai darbībai ir nahtotne. Leelgruntneeziba pee mums neatseļs. Kolihds leelgruntneeki buhs zauri ar fawu weenigo atspaidu, mescheem, sahlfees stuhru nogreechana no Trischlas swahrteem. Tagad ar semes uspirschanu no leelgruntneekem nodarbojas semes banka. Bet ja nodibinatos latweeschu semes banka, tad wihs nahtu atpatat paschu rokās un pee mums buhtu wihs eekahrtots tā ahrsemēs, kur lauku kapitāls sazenschas ar pilsehtas kapitalu. Ari privatā zekā tahdu darbu war weikt, bet semes bankai tas isdewigi tadeht, ka winai waldbibas pabalsts yeeetams. Kad eesahlfees kapitala koposchana itkā semes

bankā un tee, kas kapitalu noguldijuschi, eeguhs preeksch-roku us semes dabuschānu, tad tā negaidis augstās prozentes, tā semi.

Muhsu kahrtas wisas zetas no tam, ka mehš esam atschirti no semes. Ir greeku teika, ka kahds mils, kuram tad, kad judis spehls, bijis tikai japeeduras pee semes, lai spehki atjaunotos. Šchi greeku teika ihsti sihmejama us latweescheem. Za kahds juhtas nespehzigš, kad atschirts no semes, tad tas ir latweeschu dehls. Atpatat pee semes tā tad, lai jauneem spehkeem stahjamees pee jauna darba! Semes wehtibas apfinaschanās un zenschānās pehz dšimtas semes, lai ir muhsu nahkamibas stubra atmens!"

Strahdneeku likumi un to attihstiba Wakar-Giropas walstis.

Abwojata J. Baloscha.

IV.

Tagad pahreesim us apdroščinaschānu pret nelaimes gadijumeem un wejumu.

Wahzija strahdneeku apdroščinaschāna pret nelaimes gadijumeem pehz 1884. g. likuma sihmejās tikai us tām ruhpnenezibas nosarem, kurās likums noteiza usnehmeju atbildibu par strahdneekem, t. i. galwenā kahrtā fabrikās un kalnraktuwēs. Wehslaf schis likums tapa pamasam isplatits ari us zitām ruhpnenezibas nosarem. 1885. g. likums eeweda obligatorisku strahdneeku apdroščinaschānu transporta usnehmumos, pee kureem peeslaitija ari pastu un telegrafu. 1887. g. apdroščinaschāna tapa isplatita ari us buhwstrahdneekem.

Us laufstrahdneekem strahdneeku apdroščinaschāna pret nelaimes gadijumeem pawisam nesihmejās. Šcho šoli attaisnoja ar to, ka laufstrahdneeki dšihwojot pawisam zitados darba apstahkos, nekā fabrikas strahdneeki. Pret laufstrahdneeku apdroščinaschānu usstahjās fewischki leelo muischu ihpachneeki. Wini norahdija, ka laufšaimneezibā neesot nekahdu mechanisku aparatu, ne komplizetu maschinu, kuri galwenā kahrtā esot par eemeslu nelaimes gadijumeem ruhpnenezibā. Laufšaimneezibā turpretim reti gadotees nelaimes gadijumi, bet ja kahdreis ari gadotees, tad laufšaimneeki ais patriarkaliska paraduma gahdajot par zeetuschēem strahdneekem. Tapehz eewest laufstrahdneeku apdroščinaschānu pret nelaimes gadijumeem buhtu, pirmahrt, leeka nasta laufšaimneekem, otrahrt ari pascheem gahjeem neatnestu nekahdu eewehrojamu labumu.

Bet fakti runaja pawisam zitadu walodu.

Nelaimes gadijumu prozents laufšaimneezibā isnahza deesgan augstš un, lai gan salihdsinot ar ruhpnenezibu bija semaks, tomehr peeteekoschi augstš preeksch tam, lai attaisnotu ari laufstrahdneeku peeslaitischānu apdroščinamo kategorijā. No 1000 apdroščinato strahdneeku nelaimes gadijumos atlihdsibu dabuja ruhpnenezibā 1889. g. 7,39 gadijumos un laufšaimneezibā — 4,58 gadijumos. Pehz 1894. g. statistikas us 100 nelaimes gadijumeem nah 7

laufšaimneezibā galu dabujuschi strahdneeki un 11 — ruhpnenezibā. Pilnigi un pastahwigi saudeja darba spehju 100 nelaimes gadijumos 1,32 strahdneeku laufšaimneezibā un 1,85 — ruhpnenezibā; pa datai darba spehju saudeja us scho paschu skaitu nelaimes gadijumu 49,45 strahdneeku laufšaimneezibā un 51,81 — ruhpnenezibā.

Tā tad fakti nebuht neapstiprina parastās domas, itkā laufstrahdneeku gaitā pawisam reti atgaditos nelaimes gadijumi, kuri saweenoti waj nu ar nahwi waj ar darba spehjas saudeschānu. Agrak, kad kapitalisms wehl nebija eespeedees lauku dšihwē, kamehr pee lauku darbeem neeetoja nekahdu komplizetu maschinu, schahdi eeskati daudmaj saklaneja ar ihstenibu. Bet laufstrahdneekem sapluhstot pilsehtās un gahjeju truhstumam eestahjotees us lauteem, tur eewed wairak waj masak komplizetas maschinas, kuras leetojot noteek beeschaki nelaimes gadijumi. Jo wairak kapitalistiskās atteezibas eespeeschas lauku dšihwē un usspeesch fawu sihmogu lauku fenak weenfahrschai dšihwei, jo wairak issuhd starpiba bihtamibas finā pee darba starp lauku gahjeju un fabrikas strahdneeku, jo wairak robas wajadsiba apdroščinat ari laufstrahdneekus pret nelaimes gadijumeem.

Peekahpschānās no walsts nahtu weenigi semes un muischu ihpachneekem par labu, kureem wajadsigi gahjeji. Wahzija drihs ween ari eeweda laufstrahdneeku obligatorisku apdroščinaschānu pret nelaimes gadijumeem, pee kam to noteiza obligatorisku preeksch w i f e e m laufstrahdneekem Wahzija, bet ne tikai weenā waj otrā atfewischkā walsti waj sabeedribā.

1896. g. waldbiba luhkoja zauri wisus likumus par strahdneeku apdroščinaschānu nelaimes gadijumos, lai 1) paplaschinātu apdroščinaschānās likuma darbības lauku, 2) lai padaritu weenfahrschu paschu apdroščinaschānās kasu pahrwaldibu un drihsat un wairak laika zeetuschēem taptu isneegts pabalsts. Šcho projektu reichstags šihfi apspreeda un pahrgrostija un tas tikai 1900. gadā kuru par likumu.

Apdrofchinaschana nelaimes gadījumos daudz plaščaka par apdrofchinaschānu flimibas gadījumos. 1902. g. bija apdrofchinati pahri par 19,084,000 strahdneeku. Obligatoriiski jaapdrofchina strahdneeki fabrikās, kalnraktuvēs un wifos usnehmumos, kur nodarbina mechaniskus aparatus un kalpina wairak par 10 strahdneekem, tad jaapdrofchina wif kalpotaji us dselsszekeem, pasta, pee telegrafa, buhwēs, wif strahdneeki laulfaimneezibā un juhneezibā. Apdrofchinami wif strahdneeki, neskatotees us to, zil leelu algu wini dabū, tāpat wif kalpotaji ruhpnēezibas usnehmumos, tā inscheneeri, tehniki u. t. t., ja tee dabū gadā masak par 3000 marku algas. Sinamās reisēs apdrofchinaschānu war isplatit ari us amatneekem un kalpotajeem tirdsneezifos usnehmumos, tāpat ari ar atsewifschēem usnehmejeem, kuri kalpina ne wairak par 2 strahdneekem, kas dabū algā masak par 3000 marku.

Nelaimes gadījumu apdrofchinaschānas organizācija pamatojas us pašu usnehmeju sawstarpeju apdrofchinaschānos. Usnehmeji, waj nu no weenas, jeb no sawa rakstura deht tuwi stahwofschām profesijam, weenojas tā fauktās „darba beedru saweenibās” jeb tā wahzeefchi faka „Verufsgenossenschaft”. Schis saweenibas lozekli ir wif bes isnehmuma finamās profesijas usnehmeji finamā apgabala waj pat wifā Wahzijā. 1899. g. tahdu saweenibu bija wifā Wahzijā 65 ar 358 sekzijam, pee turām peedereja 465,554 usnehmumi ar 6,658,571 strahdneeku. Laulfaimneezibā tahdu darba beedru saweenibu bija 48 ar 580 sekzijam, pee turām peedereja 4,688,820 faimneezibas ar 11,890,000 strahdneeku.

Nelaimes atgadījumu apdrofchinaschānas mehrkis — nodrofchinat no walstis pufes atlihdfinajumu strahdneekem, ja tas usnehmumā zaur nelaimes gadījumu saudē darba spehju waj dsihwibu. Tee, kuri pašchi fewi faktropko, neta nedabū. Ja apdrofchinatais nelaimes gadījumā dabū galu, tad palizeji wispirms dabū pabalstu behrem $\frac{1}{15}$ nelaiķa algas leelumā, bet katrā finā ne masaku par 50 markam. Bes tam polizija dsimtai, skaitot no nelaiķa nahwes deenas, ismaksā finamu renti. Scho renti dabū nelaiķa atraitne, behrni, kuri jaunaki par 16 gadeem un wezaki, ja nelaiķis bijis wiau weenigais apgahdneeks. Atraitne dabū 20 procentus no wihra algas un 15 procentus preefsch katra behrna. Tatschu rentes kopsūma nedrihst buht leelata par 60 proz. no nelaiķa algas. Atraitnei renti ismaksā wifu mufschu, isnemot tos gadījumus, ja wina apprezas. Behrni dabū renti lihds 16. gadam. Renti isrehkina, aprehkinot gada algu: atteezīgā apgabala wideju deenas algu pawairojot us 300 (darbdeenu flaits gadā), bet ja nelaiķis pelnijis wairak par 5 markam deenā, no sumas, kas nahk pahri par to, peefskaita tikai weenu $\frac{1}{3}$. Ja zeetuschais saudē darba spehju, tad tam teefiba pašam dabut renti, eefam tas darba nespehjiigs. Ja zeetuschais paleef pilnigi darba nespehjiigs, tad peh 13 nedelam, pa kuru laiku tam pabalstu ismaksā flimibas kafes, tas dabū renti, kuras leelums $\frac{2}{3}$ no zeetuschā pelnitās algas. Schis rentes meetā war strahdneeku turet ari flimnizā, kamehr wifsch top pilnigi wefels, pee tam zeetuschā gimenei ismaksā tilpat leelu renti, tā strahdneeka nahwes gadījumā. Ja

darba spehju saudē tikai pa dakai, tad rentes leelums koti daschads, fakarā ar to, zil zeetuschais wehl war pelnit. Weeglakos nelaimes gadījumos, kad strahdneeks saudē darba spehju tikai us ihfu laiku, un katrā finā ne ilgak par 13 nedelam, pabalstu ismaksā flimibas kafes.

Pehdejās eewestas tamdeht, lai padaritu wifu apdrofchinaschānas leetu weentahrschaku, jo, ja wifos weeglos nelaimes gadījumos, kas til beeschi noteek, greestos tuhlin pee apdrofchinaschānas saweenibas, tas pahrak apgrubtinatu un fareschgitu tās darbibu. Usdodams ruhpes par weeglos nelaimes gadījumos zeetuschēem flimibas kafem, kuru $\frac{2}{3}$ lihdsjektu eenah no strahdneeku maksajumeem, Wahzijās likumdewejs ar to pašchu uslizis daku isdewumu par nelaimes gadījumeem no usnehmejeem us strahdneekem. Weeglu nelaimes gadījumu famehrā koti daudz. No 1886.—1895. g. 83,5% tahdos nelaimes gadījumos pabalstu ismaksāja flimibas kafes un tikai 10,5% — apdrofchinaschānas saweenibas. Kā jau aprahdits, pirmās 13 nedelās zeetuschēe fanem palihdsibu no flimibas kafem. Ja strahdneeks flimibas kafē naw apdrofchinats, kas gadaš, tad wifsch pirmos 3 wahjibas mehneschos war palikt bes pabalsta. Bet likums paredsejis to un eewedis tahdos gadījumos usnehmeju personigu atbildibu. Ja zeetuschais naw bijis apdrofchinats neweenā flimibas kafē, wifsch 13 nedelās dabū pabalstu no usnehmeja, newis us teefas spreeduma pamata, bet weenigi tadeht, ka tas zeetis.

Kā jau teikts, apdrofchinaschānas leetu Wahzijā pahrsin usnehmeju saweenibas, strahdneeki pee wiau pahrwaldibas nemem nelahdu dalibu. Usraudsiba par tām peeder fewifscham walstis apdrofchinaschānas zentralbirojām, kuresch atrodas Berlinē. Walstis garantē palihdsibas ismaksaschānu.

Waretu peeminet, ka pašchu usnehmeju interesēs, gahdat lai buhtu masak nelaimes gadījumu, tadeht ari usnehmeju saweenibas faskakā ar strahdneeku preefschstahwojeem isdod obligatoriskus nosajījumus, tā issfargatees no nelaimes gadījumeem. Tā tad strahdneeku apdrofchinaschāna pret nelaimes gadījumeem weizina daschadu aissfardsibas lihdsjektu attihstibu, zaur to nelaimes gadījumu un faktropfchānu flaits ruhpnēezibā arween eet masumā. Teefa, statistiske dati, kuri rahda nelaimes gadījumu skaita paleelinaschānos ar obligatoriskās apdrofchinaschānas eeweschānu, leekas, runajot pretim schim apgalwojumam. 1890. g. no 1000 apdrofchinato zeetuschō flaits no 2,80% pawairojees us 5,36%, 1895. gadā — us 6,24% un 1899. g. — us 7,39%. Bet schi procenta paleelinaschānās galwenā kahrtā isfkaidrojas newis zaur nelaimes gadījumu pawairofchānos, bet zaur labatu registraziju, kad apstihmē pat masakos eewainojumus, kas atgads darbā. Sinama nosihme pee nelaimes gadījumu pamafinaschānās — noteikumeem par usmanibu darbā, kahdus isdewufschas 60 saweenibas. Ap 200 inspektoru raugas, ka schēe noteikumi taptu ispiditi. Par noteikumu pahrfahpfehānu foda ar naudas sodu flimibas kafem par labu.

Likums par strahdneeku apdrofchinaschānu pret darba nespehjiibu un wezumū Wahzijā nahza spehā 1891. g.

Pret nespehjiibu obligatoriski apdrošchinami wifu fabriku un amatneezības strahdneeki, nesfatotees uf to, zif tee pelna, tāpat amatneeku mahžekli un kalpotaji, kuri wežafi par 10 gadeem.

Schis apdrošchinafchanas weids atšķiras no ziteem zaur to, ka te peedalas ari walstis. Pee katras ismaksajamās penšijas walstis peemafā 50 marku gadā, bes tam maksā apdrošchinafchanas premiju, eekam apdrošchinamais atrodas kara deenestā. Tāpat walstis nes isdewumus par apdr. biroja uftureschanu un pasta isdewumus, peesuhot penšijas ismaksas pa walstis pastu

Wifš pahrejee eenahkumi eenahf no apdr. premiju maksam, kuras maksā lihdsigās dakās fabrikanti un strahdneeki.

Wifš apdrošchinamee eedaliti peežās schkirās, statotees pehž ta, zif katrs pelna (I. — masaf par 350 markam, V. — pahri par 1150 m. lihds 2000 m. gadā). Gemafkas ari daschadas: I. schkira maksā 14 pfeniu (ap 6½ t.), V. — 36 pf. nedelā; puš maksā strahdneeki, puš — darba dweji.

Teešba dabut nespehjiibas penšiju, nesfatotees uf wezumu, ir katram apdrošchinatam, kuresch saudejis uf wifseem laikeem darba spehju, ja tas lihds darba spehjas saudefchanai wismaf 200 nedelas no weetas premijas maksajis.

Par nespehjiigu top eestatits katrs, kas nespehji nopelnit wismaf 1/3 no parastās widejās strahdneeku algas atteezigā apgabala. Rahdā zekā saudeta darba spehja, naw no swara, isnemot tihschu fatropofchanu.

Penšijas leelums atkarajas no tam, zif dauds un ilgi apdrošchinatais maksajis, ta swahrstas gadā no 117—210 markam (apm. 55—100 rbf). —

W e z u m a p e n š i j u dabu katrs, nesfatotees, waj winsch spehjiigs strahdat jeb nē, kas safneedjis 70. muhscha gadu un isdarijis wismaf 1200 nedeku maksajumus.

Wezuma penšija fastahw no diwi dakam: no walstis subšdijas — 50 marku gadā uf katru penšiju un no sumas, ko ismaksā apdrošchinafchanas eestahde un kura preekfch daschadam apdrošchinato schkiram daschada: I. — 60 markas + 50 m. no walstis — 110 m. (ap 50 r.) gadā, V. schkiras — 230 marku (ap 110 r.) gadā.

Wezuma un nespehjiibas penšijas leeta nodota sewiškām apdrošchinafchanas eestahdem. Wifš Wahzija eedalita 31 apdrošchinafchanas eezirkni, katrā eezirkni sawa apdr. eestahde. Katru apdr. eestahdi pahrwalda walde, kurai lozektu weenu puš eewehl darba dweji, otro — strahdneeki.

Lihds ar schim apdr. eestahdem darbojas ari agrafās apdrošchinafchanas kafes, kuras pastahweja pirms obligatoriskas apdr. eewefchanas. To lozektu naw jaapdrošchinas walstis kafes.

1891. g. pawifam pret wezumu un darba nespehjiibu bij apdrošchinatas 11,287,751 peršona, to starpā 7,548,645 wihreeschi, 3,739,106 seeweetes.

No apdrošchinafchanas eewefchanas lihds 1. janwarim 1899. g., t. i. 8 gadu laikā, apdrošchinatee strahdneeki bija eemafajufchi 414,590,000 marku un darba dweji tif pat dauds, walstis subšdija bij 122,754,000 markas. Isdots pawifam schini laikā 307,507,000 markas.

Wifmarka noluhks, eewedot strahdneeku nespehjiibas un wezuma penšijas apdrošchinafchanu bij tas, uflabojoj weenas dakas strahdneeku materialo stahwokli, masinat strahdneeku naidu pret pastahwofcho walstis fahrtibu un lihds ar to atraut semi fozialisma mahzibas fludinafchanai.

Bet tas neattaisnoja Wifmarka zeribas, jo neapmeerinaja strahdneekus.

Litums par augstu nosaka wezuma normu (70 g.) lab war dabut wezuma penšju. Pehž fabrikas inspehijas fiam Badenē it uf 1000 diwdesmit lihds fchetredesmit gabus wezeem fabrikas strahdneekuem tikai 24 zilweki wežafi par 60 gadeem.

Tad penšija pahraf masa: 1904. g. 141 m. (ap 65 r.) gadā. No tahdas penšijas dšihwot newar, leelatais, ar to newar badā nomirt.

Weidsot, kas lai noteef ar strahdneeku, kad tam naw darba? Schis jautajums zeeschā fakarā ar jautajumu par strahdneeku apdrošchinafchanu pret darba truhkumu.

Pehdeja apdr. weida wehl nekur neweena walstis W. Ciropā naw eewedufe. Pastahw tikai atsewifskas paschu strahdneeku kafes, Anglijā, S. A. Saw. Walstis.

Zitas Ciropas walstis, isdodamas litumus par strahdneeku apdrošchinafchanu, dauds ko patapinajufchas no Wahzijas litumeem, ka to wehlat redsefm, apstatot kreewijas litumu par atlihdsibu strahdneeku nelaimes gabijumos. Austrijā galwenee strahdneeku likumi isdoti 1883., 84., 85. un 1895. g.g. Ruhpneezibas eestahdēs noleegts darbinat behrnus lihds 12 g., no 12—14 g. war darbinat tikai 8 stundas deenā. Jaunaki par 16 g. nedrihst strahdat fabrikās no pulstien 8 wafarā lihds 5 rihtā. Fabrikās drihst peenemt behrnus tikai no 14. gada, lihds 16. g. — ar finameem aprobešojumeem. Kalnrupneezibā behrnus peelaisch tikai ar isnehnumeem.

Noteikumi par swehtdeenas atpuhtu, algas ismaksu, dšihwibas, wefelibas un titumibas apfardfibu lihdsigi Wahzijas noteikumeem. Ir fabrikas inspehija.

Tit weenā fink Austrija atšķiras no Wahzijas un zitam walstim: te darbdeenas garums ari preekfch peeaugufcheem strahdneekuem noteikts uf 11 stundam, Zitur, isnemot kreewiju, kur darba deenas garums peeaugufcheem — 11½—12 st., tas naw noteikts. Tit, par noschelo-fchanu, schim likumam dauds isnehnumu.

Ari Schweizē darba deenas garums noteikts preekfch wifseem strahdneekuem 11 stundas. „Bundes rahte“ war atkaut nafts darbus fabrikās ar nepahrtrauktu darbibu. Behrneem noleegts strahdat lihds 14. g., seeweetem un jaunakeem par 18 g. noleegts strahdat naftis. Strahdneezem — dsendetajam noleegts eet pee darba 6 nedeku laikā pehž dsendeschanas (zitās walstis — 4 nedeku). Ziti noteikumi gandrihs tahdi paschi ka Wahzijā. Pastahw fabriku inspektori. Zefu un fatifsmes ruhpnenezibā — 12 st. gara darba deena.

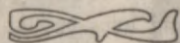
Schweizē katrā kantonā wehl sawi weetejee noteikumi preekfch ruhpnenezibas un tirdsneezibas eestahdem, peem., Baselē fainneezibas eestahdēs aptalpotaji hauda 7 stundas garu nafts atpuhtu.

Franzijā pirmais eeweħribas zeenigs strahdneefu likums isdots 1874. g. Weħlatee likumi isnahkufchi 1892., 93. un 1895. g.g.

Behrneem sem 12 g. noleegts strahdat fabrikās un kalnraktuwēs, amatneefu darbnizās — ar dascheem isnehmumeem; 12—16 g. wezi tif tad war strahdat, ja apmeklejuschi skolu un teem ir aħrsta apleeziba, ta weseli. Darba laiks sehneem no 12—16 g. — 10 stundas deenā, no 16—18 g. 11 stundas, peeauguſchām strahdneezem — tiftpat. Minetām personam noleegts strahdat naktis un

ſweħtdeenās (ar isnehmumeem). Ziti noteikumi galwenos wilzeenos tahdi pat tā Bahzija. Galwenā usraudſiba pahr fabrikam inspektoru rokās, par inspektoreem ir ari ſeeweetes.

1909. g. Franzijas ſenats peenehmis strahdneefu penſiju likuma pamatpantu: „Penſijas wezeem strahoneeķeem (65 g.) ſaſtahda no apdroſchinajamo obligatoriskām eemalkam, no nobokķeem, kuruſ malkā darba deweji no labprahtigām eemalkam. Penſija top paleelinata no waldibas, ismaksajot pilnas penſijas ſumu.“

Geſta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinājums.)

Maħla ſweħtee.

Swartſjejas baſniza ir iſtrahfota wiſa, no eekſchpuſeſ un aħrpufeſ, gluſchi balta: baltas ſeenas, balta kanzele, balti ſoli, greeſti, palodſeſ, altariſ, — wiſs tā kriħts. Naw Swartſjejas baſnizā ne iſgreſnojumu, ne glesnu, ne wapemu. . . . Tikai pahr altari ſtahw koka kruſts. ar baltu linu autu.

Senat taſ bija zitadi — tad greeſti bijuſchi pilni ainawu, baſniza pilna daschadu raibu figuru no atmena un maħla.

Reiſ — preekſch ilgeem gadeem — kaħdā waſaras deenā Swartſjeajā uſ lauka bija ſtahwejis maħſleneekſ, luħto-dameeſ maħſonu gaitā, tā tee lidoja pret ſauli. Winſch bija redſejiſ, ka baltee maħſoni top arween leelati, zetaſ arween augſtat, peenemas aħtrumā un miſſumā tuwojoteeſ ſauleſ briħniſchķajam zehlumam. Tee iſplehta ſawaſ ſehgeleſ, liħdſigi kugeem, zehla karoguſ, liħdſigi kara wiħreem, dodameeſ eekarot wiſu debefi. . . . Sauleſ aziſ wini iſrahbdijās zitadi nekā bija, jo ta ir paſauleſ karaleene; peenemdami pret to newainigu iſſkatu, wini ſliħdeja tai wirfū, rahmi un kluſi, gaiſchi tā puħtaſ.

Par peemehru, tur bija kaħds pleħſiģſ lauwa, kuſch pahrweħtās puderetā damā; kaħds miſiſ ar tahdām roķam, ta wiſu waretu ſamalt, kuſch nolikāſ gulet tā ſapnojoſchſ iſſniķſ; daſchi ziti ſawu balto kailumu apſeďſa ar ſeltantaineem meħteķeem; welti ziti kaiſķija uſ balteem waiģeem ſarķanu ſchmiķi; parahbdijās dabas ſtati, gan liħdſeni, gan kalnaini un meſchaini; zehlaſ ſtipraſ pilis ar angſteem torneem. . . . Un baltee maħſoni eekaroja ſew waldibu par maħſonaino debefi, peepildidami wiſu ſilo welwi. Wini aiſſneedſa ſauli un noſleħpa to aiſ ſaweem nezaurſpiħdigajeem muħreem.

„At, ziſ ſkaiſti!“ domaja deembijigaiſ maħſleneekſ. „Ķaut ilgu pilnās rotas ſpeħtu aiſſneegteeſ liħdi ſcho tornaino kalnu wirſotnem un tapt no ſcheem kalneem uſneſtaſ, tā ar ſchuhpojoſchſoſ fugi, augſtat un augſtat, augſtat un augſtat! . . .“

Un peepeschi winam tapa ſaprotamſ, ta baltee waſaras

deenas maħſoni ir weegli fugi, ar kureem brauģ ģaram aiſmiguſcho ſweħto dweħſeleſ.

Winſch eeraudſija toſ augſcham ſtahwot ar lilijam rokās un ſelta kroneem galwās. Gaiſſ ſtaneja no wianu dſeedaſchanaſ, engefi ar ſtipreem plateem ſpahrneem laidās lejup teem pretim, toſ ſaſtapt. O, ziſ daudi, kaħds pulkſ ſweħto dweħſeku! Jo plaſchak maħſoni iſpleħtās, jo reďſamati un redſamati taſ parahbdijās preekſch maħſleneeka azim. Winaſ duſeja uſ ſawām maħſonu duſas weetam tā baltas uħdens roſeſ kluſā eſerā, puſchtoja toſ, tā lilijas puſchto lautuſ. Kaſ par ģawiku pilnu brauzeenu uſ augſchu! Weens maħſonſ peħz otra peldeja kħaht un wiſi bija pilni ar debefu kara pulķeem ſudraba brunās un nemirſtigeem dſeedataķeem, purpurā apkantetoſ meħtetoſ.

ſchiſ maħſleneekſ bija taſ, kaſ weħlak kraħſoja Swartſjejas baſnizu un luħtoja atteħlot ſchoſ lidofchoſ maħſonus ar ſweħtlaimigajeem debefu zekineeķeem uſ baſnizaſ ſeenam un greeſteem. Wina roķa bija ſpeħziga pindſeleſ wilzeenoſ, bet tikai maſleet ſtiħwa, tā ta wina maħſoni liħdſinajās wairak paruħtaſ ſprogam un pinkam, nekā miħſtāſ miglaſ augoſchajeem kalneem. Un ſawā fantaſija nowehrotos teħluſ atteħlot pilnigi ari winam truħta ſpeħta. Winſch kraħſoja toſ tā zilwekuſ ģaros ſarķanoſ apģehrbos ar ſtiħwām biſķapu zepurem galwās, waj ari leeloſ preeſteru apģegoſ ar ſtiħweem ģaridſneeku kraħģeem. Winſch ſiħmeja toſ ar leelām ģalwam un maſeem loķeķeem un ſadewa teem rokās kabataſ draħninaſ un luħģchānu ģrahmataſ. No mutem teem karajās latianu ſentenzeſ, un toſ no wineem, tui tam likāſ tee ſwarigakee, winſch apģehdinaja uſ ſtipreem koka kreħſleem maħſonu ģalotnēſ, tā ta tee wareja omuligi atſweħluſchēeſ zekteeſ augſchup uſ muħſchibaſ briħniſchķo walſti.

Bet tā Deewſ, tā ari wiſa paſaule ſinaja, ta nabaga maħſleneekam naw notikuſchāſ nekahdaſ parahdbibaſ, ta naw tam nahkufchi rahditeeſ ne ſweħtee engefi, un talab neweenſ ari nebriħnejaſ, ta winam neiſdewās toſ uſtrahſot tif debefchķigi jantuſ, tā teem pateeſķbā wajadſetu buħt.

Bet dascheem wina darbs tomehr islikās tīf daitšch un modinaja tīf deewbijigas sajuhtas, kā teescham buhtu wehris bijis, tapt usglabatam ari muhsu azim.

Bet kawaleeru gadā grafs Dohna pawehleja wīsu basnizu iskrahsot baltu un brihnischkās freskas tīka isnihzinatas. Tāpat ari wīf mahla swebtee tehli tīka samaitati un ismesti.

At, nabaga mahla tehli!

Preekšč manis buhtu labati bijis, kaut manī buhtu warejusčas zilweku behdas eespeest tīf stipras sahpes, kā es tās sajutu par scho tehlu nahwi! Kaut zilweku neschehliba pret zilwekeem buhtu spehjuse peepildit mani ar tikpat leelu ruhgtumu, kahdu es dabuju isbaudit scho nabagu tehlu labad!

Bet tad ari eedomajatees tīkai! — tur bija swebhtais Dlofs ar kroni us bruuu zepures, ar kara zirwi rokā, pahrspehts milšis sem kahjam; tad kanzele ar swebhto Juditi farkanā jākā un filos swahrkos, ar sobenu weenā un smilšchu pulksteni, — nozirstās afreeschu kara wadona galwas weetā — otrā rokā; tad noslehpumainā Sabas kara leene, ar pilnām rokām sibilistīfku grahmatu; tad swebhtais Zirgens, weens pats us gara sola kori, jo tīflab firgs, kā puhkis ir krituschī nokauti; tad swebhtais Kristofers ar sawu plautstoscho sīfī un swebhtais Griks ar szepteri un kara zirwi, ar ihšu, seltā schuhtu mehteli ap plezeem.

Bīf daschu swebhtdeenu es neesmu noschdejuse tur, basnizas telpās, un, dīfī nostumuse, kā bīlšchu un tehlu wairs naw, jusdama pehz teem dīfītas ilgas. At, kā es nebuhtu nehmuše teem launā, ja ari weenam uguns buhtu nodīfīšis, waj ari szepteris noluhšis un buhtu japeeleef waj jauskrahsō par jaunu. Ari semneeki nekād nebuhtu aīstīfuschī tos ar sawām sastrahdatajām rokām, ja nebuhtu bijis nelaimīgais grafs Dohna: tīkai tās bija tās, kas pawehleja basnizu no teem istīhrit.

Es wīnu par to toreif eenihdu no wīfās sawas fīrds, kā nabadsīgs swebneeks eenihst glupu behrnu, kusch nesīnā saplofšis wīna tīhklus un eestīs laiwas dibenā zaurumu. Es eenihdu wīnu kā issalzīs ubags skopu saimneezi, kura leedf tam kumofkau maisēs. Kā es salku pa garajām deewkalposchanās stundam! Wīnšch bija atnehmīs wīsu barību, no kuras buhtu bijis jabarojos manam garam. Kā es ilgojos pehz besgalibas, pehz debesīm!

Wīnšch bija sadausījis manu laiwu, saplofšis manu tīhflu, ar kuru es buhtu usturejuse swebhtas fantastīfšas parahdibas.

Peeauguschā zilweka dwebhele ihsta cenaida nemas nepaīhst. Kā, peemehram, lai spehtu es tagad nihst kahdu tīf noschelojamu radijumu, kā grafs Dohna, waj kahdu wahjprahtinu, kā launais Sintrams, waj ari kahdu iswīrtuschu pasaulēs damu, kā wezā grafeene Marta?! Bet behrns buhdama — ja, tīhrā Deewa laime toreif bija preekšč wīneem, ka tee sen jau bija kapos.

Warbuht mahzitajs no kanzeles ari toreif runaja kaut ko par meeru un peedoschamu, bet mehš apafschā, solos, no tam neka newarejam dīrdet un, ai, kā es tad ilgojos pehz wezajeem mahla swebhtajeem, kuri buhtu spehjuschī

runat us mani, kurus buhtu warejuschi dīrdet un safrast!

Bet nu man bija jafsch klusu un jadomā: kā ihsti tās warejis notikt, ka tee tīfuschī nolaupti un isnihzinati?

Behz tam, kad grafs Dohna sawu laulību bija atfinis par nenotīfuschu, kur tam pateesibā buhtu wajabjeis sawu seeru usmeklet un to eestiprinat, — schis notikumēs pee wīseem sazehla dibinatas dufmas, jo wīf labi sīnaja, ka grafeene Elisabete aīsbeguse no mahjam, weenigi lai aīsbegtu no nomozīfchanās līhdj nahwei. Islikās, itkā grafs nu wehletos sawu godu un zeenību atkal adabut, isdarot kahdu labu darbu, un talab bija līzīs isbalfinat basnizu. Pats sawām rokām, kopā ar kalpeem wīnšch palīhdseja fanest tehluš laiwā un noslīhzinat esera dīfīkumos.

Kā tīkai wīnam bija peetīzīs duhschas, līft rotu pee schееm debesu Baldneeka warenajeem kalpeem?

Kā schis nedarbs bija drihštjeis notikt! — Waj pateesī rotai, kura bija nozirtuse Holofernes galwu, nebija wairs sobena ar to aīstahwetees? Waj Sabas kehneenei nebija neka wairs no wīnas swebhtās gudribas, kura eewainoja nahwigat nekā gīstīgas bultas? Swebhtais Dlas, tu wezais Wīking, swebhtais Zirgen, tu wezais puhku kahwej, — waj juhsu waronu darbi bija jau pilnīgi aīsmīrīti, waj juhsu brihnumu sposchums jau nobahlejis līhdj nemanamam? Bet isnahza tā, ka swebtee negribeja parahdit wairs ne masakās pretoschanās un woras. Tikpat klusī kā wīni bija kahwuschī aīsmīrīst semneekēm tehrpt tos jaunās drahnās un krahsās, tā tee kahwās ari grajam Dohnam isnestees laukā un nogremdetees esera dīfīlēs. Wīneem laīkam netīkās stahwet wairs ilgal schīni Deewa namā, kur tos neewehejoja. Nabadsīni, wīni laīkam wehl atmīnejas tos laīkus, kad tee bija tīfuschī godināti ar luhgšchanam un zetu lozīfchanu!

Es sehdeju un domaju par wīnu nahwes laiwu, kā ta ir slīhdejuse us esera gludā līhmena klusā augusta watarā. Aīretajs lehnām zilā aīrus, mesdams bailīgus status us saweem sawadajeem pasafschereem, bet grafs Dohna, kusch brauz līhdj, no teem nebaidas, bet nem pa weenam ween pa weenam ween un pats sawām rokām met uhdēni... Wīna peere ir gaischa un wīnšch dīfī uselpo, jusdamees kā leels karotajs skaidrās, ewangelīfšās mahzibas laukā. Un nenotīka neweens brihnumis, nekās pahrdabīgs neparahdija wezo swebhto godu; klusu un nespehzīgi tee no grima wehsajā isnihzibas dīselmē.

Bet Swartšjejas basniza nahloschās swebhtdeenas rīhtā mīrdseja baltā wīsmā. Neweena glesna, neweens tehls wairs netraujeja nogremdeschanos sewi. Debeku swebhtos un Deewa walstibas krahschumu peeklahjas statit weenigi gara azim. Zilweku luhgšchanam jazekas pee Wīsaugstakā us paschu spahrneem; nekād wairs tām nebuhs peetwērtēes pee swebhto tehlu raibo apgehrbu līhkumainajām troskam...

Salksch ir zilweka mīteklis — seme un sīls wīnu ilgošchanās mehrtīs — debesīs. Pasauļe staro tuhstosch krahsās. Kalab tīkai basniza ir balta? Balta kā seema, kaila kā nabadsība, bahla kā bailes? Wīna nemīrdf kā farma mescha

faros, nesalgo pehrles un audumos ta lihgawa. Balti, ar lihmi un krihtu isbalfinata, wina luhtojas eenahjejos, bes tehleem, bes glesnam . . .

Tani swehtdeenâ grafš Dohna sehdeja filâ, pukem isrotatâ lehntrehflâ tori, lai wiš waretu winu redset un flawet. Winam gribejâš, lai tam dob godu par wežo solu uflabofchanu, par tehlu un glesnu isnihzinafchanu, par logu ruhſchu islahpifchanu un basnizas isbalfinafchanu. Winam to wišu bij attautš darit. Bet ja winsch wehlejâš remdinat wišwarenâ Deewa dušmas waj tad nepeetita, ta winsch bij lizis ispuſchtot Ta namu, žit labi nu prasdams? Kalab winsch nehma preti wehl ušflawas un godinafchanu?

Preefsch wina buhtu bijis labati eestigufſcham fawâ breefmigajâ stingribâ, ja winsch buhtu metees žetos un luhdšis fawus brachtus un mahfas, luhdšis fawu Deewu, lai tee atkauj winam basnizâ, fawâ swehtnizâ, eespert grehžigo kahju. Preefsch wina buhtu bijis labati,

stahwet draudšes preefschâ ta nošeedšnee-lam, un newis sehdet tori, ušklaušotees winam dšeedatâš flawas dšeešmas par to, ta winsch eedomajees islihgat ar Deewu.

At, graf Henrif! Deews drošchi bij fagaibijis tewi grehžineeku šolâ un newis tori! Winsch naw apmahnams ar to, ta žilweki nee drošchinajâš tewis aifštift. Winsch wehl weenmehr ir tas pats stingrais Deews, kufsch leek atmeneem runat, ja žilweki klufu zeefsch.

Kad deewkafpoſchana bij beigta un pehdejâ dšeešma nodšeedata, neweens wehl basnizas neatstahja, neweens wehl neſtatijâš uš durwim: Kanželâ eenahja mahžitajš, turet pateizibas runu basnizas ušpoſejam . . .

Bet til tahlu tomehr ta leeta nenonahja!

Žo durwis peepeſchi atwehrâš un wežee swehto tehli nahja atpakat basnizâ — flapji, piledami, aplipufchi ar Lewu ešera glotâm un bruhnu, purvainu dulki. Wini laikam bij dširdejuſchi, ta te gatawojâš turet godinafchanas runu tam, kas toš bij no ſchejeenes iſmetis un nogremdejis wilnos. Wežee, swehtee tehli gribeja teitt ari ſche kaut to no fawas puſes.

Wiſnu weenmukigee ſchtafšti wineem nepatiſh, winus neapmeerina!

Tee ir peeraduſchi pee luhgſchanam un deewbijigâm dšeešmam. Wini zeeta klufu un peerada pee wiſa, kamehr wehl ſinaja, ta tas noteek Deewa goda labâ. Bet kad

tas israhbijâš par nepateefibu, jo ſche fehſch grafš Dohna, puſchtots ar godu un flawu, apsehdees tori uš iſgresnota krehſla un allſt daudš tiht Deewa namâ ſuminats un pee-luhgts, — tad to wini newar peekaut un tapehž dodas atpakat iſ fawa mitrâ kapa basnizâ, un wiſh basnizeni winus paſiſht uš pirmâ ažu ušmeteena. Luht, nahk swehtais Dlaſš ar kroni uš brunu žepures, un swehtais Grikš ar ſeltpuſchtoto mehteli, un firmais Virgenš, un swehtais Kriſtofers . . . Wairat winu naw: Sabas kehneene un un Judite naw nahkufſchas gahjeem lihdi.

Bet no pirmâ pahreſteiguma atſchirguſchi, kaudis peepeſchi pahrwehrſchas un pa basnizu noſtan dširdami iſchuſti: „Kawaleeri!“

Saprotams, tee ir kawaleeri. Wini dodas taiſni grafam klahk panem ar wišu krehſlu uš pležeem, iſnes no basnizas laukâ un noleek uš basnizas peekalnina ſemê.

Reiſarilâ jahta „Standart“.

Wini neſaka ne wahrda, nepaſtatas ne pa labi, ne pa kreifš — weentahrſchi iſnes grafu Dohnu iſ Deewa nama un, kad tas padariš, dodas atkal projam pa taiſnako žetu uš ešeru. Neweens winus nepeectura, neweens pat nee-žautajâš, kalab tee to darijuſchi: tas wiſeem leelas jau tiht nepahrprotami ſinams! — Apmehram ta:

„Nuns Gkebi kawaleereem ir paſcheem faws uſſtats. Grafš Dohna naw žeenigš, ta winu basnizâ gobina un talab mehš iſneſam to ahrâ. Gelfchâ lai tagad neš winu, kam tas tiht.“

Bet apakat neſtš grafš wairš netika un mahžitaja ſu-minaſchanas runa palika uš wiſeem laiſkeem neſažita. Draudſe pluhda iſ basnizas laukâ un nebija neweena basnizena, kufsch nebuhtu atſiniš kawaleeru rihžibas par taiſnu un pareiſu.

Wiſh atminejâš jaurâš, jannâš graſeenes, kurai Borgâ bija til daudš jazeefch, atminejâš, žit laba ta bijuſe pret

nabageem, zif skaiſta ta bijuſe uſſtatot, tà ka preeks eedſirkſtija ſirdis jau winu eeraugot ween.

Sinams, bija jau grehzigi, nahkt ſchahdos tehpos baſnizâ; bet tiklab mahjitajs, kâ draudſe, — wiſi ſajuta, ka paſchi pateeſbâ taiſſjuſchees iſdarit wehl leelaku ne-kreetnibu pret mihto Deewu nekâ kawaleeri. Un tagad wiſi ſtahweja pret wezajeem traſgalwejem gluschi notau-nejuſchees.

„Ja zilweki fluſ, tad nahkas runat akmeneem,“ ſazija wiſi.

Bet graſs Dohna pehz ſchi gadijuma neſpehja wairs Borgâ iſturet. Rahdâ tumschâ nakti, anguſta ſahumâ, pee leelajam pilſtrepem peebrauza ſlehgta kareete. Ap-ſahrt noſtahjâs kalpotaji un no pils iſnahza ſchallês un lakatos cetinufês, wezâ grafeene Marta. Sihmi dſiki aiſ-ſegufe ar beesu plihwuru. Graſs weda to pee rotas, bet wina tamehr trihzeja un drebeja. Tik ar leelam puhlem iſdewâs winu peedabut, iſnahkt preekschamâ un nokahpt pa trepem.

Un kad wina laimigi ſehdeja kareetê, graſs eelehza tai blakus, durwis tika aiſſiſtas un kutscheers treeza ſirguſ zekâ. Kad ſchagatas otrâ rihtâ pamodâs, wini abi bija jau ſen projam.

No ta laika graſs Dohna dſihwoja tahlu deenwidos. Borga tika pahrdota un ihpaſchneeki ſahka mainitees zits pehz zita. Wiſi jutâs ſpeesti ſcho jauko ſtuhriti eemihlet, bet maſ bija to, kas buhtu bijuſchi tur laimigi.

Deewa ſuhtnis.

Deewa ſuhtnis, kapteins Lenarts, zetodams mahjup, nonahza kahdâ auguſta pehzpusdeena Brobijas weefnizâ un dewâs taiſni kehki. Winſch bij patlaban zekâ uſ ſawu muischi Helgeſeteri, kura atradâs zeturdak juhdses no Brobijas, pret ſeemeleem, paſchâ meſcha malâ.

Kapteins Lenarts toreis wehl neſnaja, ka winam bija lemts kluht par Deewa ſuhtni pee zilwekeem. Sirds winam bij wehl pilna gawilejoſcha preeka par ſawu at-greeſchanoſ dſimtenê. — Dauds winſch bija pahrzeetis un iſzihiſijis; bet nu winſch bij atkal mahjâs, atkal wiſam wajadſeja kluht labi . . . Winſch neſinaja, ka Deews tam lizis palitt par weenu no teem zilwekeem, kam naw atkauts atduſetees ſawâ pajumtâ, ſaſſlditees pee ſawa ugunſtura.

Kapteins Lenarts bij jautras dabas. Kehki neweena neſaſtapis, winſch ſahka pa to ahletees kâ palaidna puika. Puſminutes laika audeklis ſtellês bij ſareſchgits, ratineem auklas nomeſtas; ſakehris kaſi winſch uſſweeda to ſunam uſ galwas un ſmehjâs tà, ka wiſa mahja ſlaneja, kad abi draugi azumirkta eekalſumâ tuhdaſ lauſa wezo draudſibu un ar iſſteepeteem nageem un nitnâm azim metâs weens otram wirſû.

Un tad uſ troſtni atſteidsâs weefnizneeze un, palituſe kehka durwis ſtahwot, uſluhſjoja par abeem lopineem ſme-joſcho wihrû. Wina to paſſina, — tikai pehdejo reis to redſot, winſch bij ſehdejis ar ſaſlehgtam rotam zetuma kareetê. Wina to wehl koti labi atminezâs. Tas bij no-tizis preeksch peezeem ar puſgada. Rahds ſaglis bij no-ſadſis Karlſtades ſeemſwehtku tirgû wiſas ſemes preeksch-

neeka kundſes rotas leetas — pulka grebſenn, rotas ſprahdschu un ſaktu, uſ kureem kundſe lika koti leelu ſwaru, jo tâs wiſas bij waj nu dahwinatas waj mantotas leetinas. Tas wiſas peepeſchi paſuda un nekad wairs netika atrasta. Bet kaudis wiſâ apſahrnê ſahka peepeſchi runat, ka ſaglis eſot — Helgeſeteres kapteins Lenarts.

Weefnizneeze nekad nebij warejuſe lahgâ ſapraſt, kâ ſchahdas baumas bij warejuſchas izjeltees. Waj kapteins Lenarts nebija labs un godajams wihrs? Waj winſch nedſihwoja laimigi ar ſawu, wehl tikko pahra gadus at-pakal pahrweſto, jauno ſeewinu, — jo wina lihdsekli tam bij atlahwuſchi apprezetees weenigi kreetni padſihwojuſcham? Kâ gan ſchahdam zilwekam buhtu bijis eephejams pee-peſchi kertees pee ſagſchanas? Un wehl ehmigal winai iſlitâs tas, ka ſchis baumas tomehr bij atraduſchas tize-tajus un noſeegums bij iſrahdijees par til gaiſchi peerah-damu, ka kapteins Lenarts tika tuhdaſ atwalinatâ, paſau-deja ordenus un weetu un tika noteeſats uſ peezeem gadeem pee ſpaidu darbeem.

Winſch bij toreis ſazijis, ka minetajâ tirgû gan bijis, bet atgreſees no tureenes agrak, nekâ wehl jel to no leelâs ſahdſibas dſirdejis. Tikai uſ leelzeka tam gadijees pazelt kahdu wezu fakti, kuru tâs panehmis lihds un eedab-winajis behrneem. Bet tad iſrahdijâs, kâ ſchi ſalts ir ſelta un peeder pee noſagtajam rotam — un ta bij wina nelaima. Bet pateeſbâ pee wiſa wainigs bij bijis Sin-trams: tas bij uſſtahjees kâ uſrahditajs un nodewis ari galweno leezibu, uſ kuras dibinajâs ſmagais ſpreedums. Bet Sintramam, kâ likâs, bij bijis dibinats eemeſis to darit lai aiſgahdatu Linartu projam, jo drihs pehz tam pret winu paſchu tika zelta ſuhdſiba, kad bij nahjis ſinams, ka 1814. gada karâ winſch pahrdewis norwegeem pulveri. Wiſpahrigi walbija pahrlieziba, ka winſch baidijees ſchâ leetâ kapteina Lenarta. Un pateeſt — tagad winſch, pee-rahdijumu truhkuma deht, tika attaiſnots.

Weefnizneeze newareja beigt ween noluhkotees ſchini wihrâ, kura galwa nu bija tapuſe ſirma un mugura ſa-likuſe ſem ſmageem liktena treezeeneem. Tikai ſawu laipno ſlatu un jautro dabu winſch nebija paſaudejis un bija wehl weenmehr tas pats kapteins Lenarts, kureſch preeksch-ſeptineem, aſtoneem godeem winu kâ bruhtes brahſis pa-wadijis pee altara un dejojis ar winu tâs kahſâs. Wehl weenmehr winſch, tàpat kâ ſenaſ, mehdsâ apſtahtees un ar katru pretimnahzeju ſarunatees, — katram behrnam eedab-winat gabalu naudas, waj kaut ko zitu, kas teem tihtas, un wehl weenmehr winſch tàpat kâ ſenaſ, buhtu gatams katrai wezai, krunkainai ſeewinai eeſtaſtit, ka wina topot ar katru deenu jaunata un daikata, un, uſſtahjees uſ muſas dibena, uſſpehlet jauneem kaudim wijoli, kad teem kahjâs neſas uſ deju. Ak, Deews, ja, — uſ wiſu!

„Nu, Karinu maht,“ winſch eekahka: „waj tad tu manis wairs ne paſiht wairs negribi?“

Pateeſbâ winſch bija eegreeſees tikai paſlauſtees, kâ eet wina mahjeneekeem, waj gaidot winu pahrnahſot ari — jo wineem tatschu bija jaſin, ka ſods apmehram ſchiniſ deenâs beidsas un ka winſch atgreſiſees mahjup.

Weefnizneezei bija weenigi labas wehstis, ko stahstit atnahzejam par wina tuwineeteem. Palituse feewa bijuse duhschiga un darbīga tā wihreetis. Wina muischianu paturejuse ari us preekschu pate un wifs, ko ta fahfufe, arween isdeweēs par labu. Behrni esot mundri, tā ka preeks pastatiteēs. Un, saprotams, tee wina gaidot. Kapteina kundse esot stingra rakstura seeweete un nelad nemehdsot runat daudš par to, ko ta domā; bet, zil weefnizneezei esot sinams, tad lihds schim brihscham neweens wehl neefot drihststojis ehst ar wina karoti, waj ari apsehstees wina krehslā, kamehr wina pascha naw mahjā. Un tagad, pawasari, nepaejot neweena deena, tur wina nebuhtu lahpuše us Brobijas augstakā kalna, luhkoteēs lejup us zeku, waj winsch jau nenahf. Un jaunās drahnas preeksch wina tai esot jau gatawas, kuras ta paschwufuse weenigi pate sawam rofam, pehz wina ilgodamās. No wisa ta tatschu warot gaischi spreest, ka wina to gaidot, lai gan nerunajot par to ne wahrda . . .

„Suhs tatschu . . . tam netizat?“ wajzaja kapteins Lenarts.

„Nē, kapteina kungs,“ atbildeja weefnizneeze. „Neweens netiz!“

Tad kapteins Lenarts istabā newareja wairs ilgat nozeestees: wina firds alla us mahjam.

Ahrā winsch gluschi nejauschi fastapās ar wezeem, mihschkeem draugeem. Ekebi kawaleeri bija abraufuschi us weefnizu, kur Sintrams bija tos eeluhdšis noswinet sawu dšimschanas deenu. Un kawaleeri ne azumirka nekautrejās speest atnahzejam zeetumneekam fersnigi rotu un fahkt to atkal par mihschu draugu. Un tāpat tā wini, ischurejās ari Sintrams.

„Mihkais Lenart,“ winsch teiza: „ēš pahrlēezinats, ka Deewam pee ta wisa ir bijis saws sinams noluhšs ar tewi.“

„Tu negehli!“ issauzās Lenarts. „Waj tu, kasi, domā, ka es nesinu, ka newis Deews bija tas, kas tewi isglahba no bendes rofam?“

Ziti smehjās, bet Sintrams nepalika par to ne drufjinās dusmigs. Winam nebuht nebija patihkami dširdet, ka ziti taisa aisrahdijumus, ka winsch stahw fahkaros ar welnu.

Un tad wini peerunaja kapteini Lenartu, nahkt lihds wehl teem atpatak weefnizā, eedsert us satihschanos lahdu glahši wihna; tad tee ari atlahdischot doteēs tuhdat tablak. Bet te winam nogahja greift: kopsch peezeem gadeem winsch nebija wairs no schis fulas ne pileena baudijis, tagad, turklat, warbuht zauru deenu nebija ari ehdis nēla un bij til noguris no garā zefojuma, ka jau pehz diwām glahsem bija peedschrees lihds streipufschanai

Bet dabujufchi til tabtu, ka winsch wairs nesinaja, ko dara, kawaleeri fahka usspeest tam wehl weenu glahši pehz otras. Wini ar to nedomaja nēla launa; ta bija tilkai labprahtiba pret winu, kas peezi gadi nebija nēla tam lihdsiga baudijis . . .

Zitadi winsch ari senak bija bijis wisai atturigs wihrs un tadehf ari tagad newareja domat, ka winsch buhtu

wehlejeēs peedsertees — winsch taf gribeja doteēs us mahjam, pee seewas un behrneem —; bet nu isnahza tā, ka winsch palika weefnizā us sola aismidšis gukot.

Un winam snauschot, Gesta Berlings nenozeetās, pahnehma ogli un drufstu awenu fahstes un iskrahsoja ar to guletajam seju. Winsch istaifija tam ihstas noseedsneeka linijas, — tas patlaban no zeetuma isnahkufscham koti labi peederoteēs, — tad eetaifija „silu azi“, pahr degunu pahrwilka fartanu rehtu, matus falipufschās pinkās nolaida us peeres un wisu gihmi nosmhreja melnu ar kwehpeem.

Bribdi wini par to smehjās un tad Gesta taifijās to nomasgat.

„At nē, — lai paleek!“ faziija Sintrams; „lai uszehleēs winsch pats dabu redset. Winam buhs preeks par scho joku.“

Tā ar palika un kawaleeri par kapteini wairak nedomaja. Schuhposchana wilkās zauru nahkt. Gaismai austot tee zehlās doteēs mahjup, bet winu galwās schai bribdi bija jau wairak wihna nēla fapraschanas.

Wineem usmahzās jautajums, ko lai tee eefahkot ar kapteini Lenartu?

„Aiswedifim us mahjam,“ faziija Sintrams. „Eedomajateēs tikai, lahds wina seewai buhs preeks. Bauda buhs ko redset! Man firds top aistustinata jau to eedomajoteēs. Wedifim winu us mahjam.“

Ari kawaleeri jutās gluschi aistustinati no schim domam. Leelais Deews, tā wina preezaseēs, schi nabaga tilkā, stingrā Helgeseteres kundse!

Un wini fahka kapteini Lenartu kratit, kamehr tas usmodās; tad eefehdinaja weenos no rateem, ar kureem meegainee kutscheeri jau sen gaidija pee durwim, un wifs bars dewās us Helgeseteri. Daschi zētā drihs ween eemiga un fodšijās, gatawi kaut kuru bribdi isweltees no rateem ziti dšeedaja, lai neaismigtu . . . Wifš isskatijās lihdsigi wasankeem ar noguruscheem, ustuhkufschem gihmjeem.

Tā wini abrauja Helgeseterē, lifa apturet pee kehka trepem un ar swinibu dewās pa tam augscham. Berentkreizs un Julius weba widu kapteini ais abām padufem.

„Tagad usmostees, Lenart,“ wini teiza. „Nu tu ēš mahjās. Waj tad tu neredsi, ka ēš mahjās?“

Winsch atplehta azis un kuruwa gandrihs fahdēs. Winsch bija koti aistustinats, ka tee winu pawadijufchi.

„Mani draugi,“ winsch teiza apstahdameēs, lai wehl reis tos wifus usrunatu. „Es esmu wajzajis Deewam, kalab man ir bijis til daudš jazeefsch.“

„At, klufš, Lenart,“ faziija Berentkreizs, „paturi sawus spredikus pats preeksch fewim.“

„Lauj winam, lai runā,“ teiza Sintrams. „Winsch runā gluschi labi.“

„Es esmu wajzajis Winu — un neefmu fapratiss; bet tagad es to saprotu itin labi: winsch ir gribejis parahdit man, zil man tikufchi draugi. Draugi, kas mani pawadija, lai redsetu manu un manas seewas preeku. So mana seewa manis gaida. Kas ir peezu gadu posts pret schahdu laimi!“

Beetas duhres eeklaudsejās pret durvim: kawaleereem nebija laika ilgati ņe klauſtēes.

Ēeſchā ņahka kuſtētes. Meiteneſ uſmodās un paluhlojās laukā. Winaſ aſtri apmetās apgehrba gabaluſ, bet neeedroſchinajās ņhim wihrēſchu baram atwehrt. Pehdeji bulta tika atſchanta un Lenarta kundſe parahdijās uſ ņleegſchma.

„Ko juhſ wehlateeſ?“ wina praſſja.

Berentkreižſ atbildeja:

„Mehſ atwedām tew tawu wihru.“

Pee tam wini paſtuhma kapteini Lenartu uſ preeſchu un wina eeraudſija to ſtreipulojam winai pretim, — peedſehruſchu, netihru, ar noſeedsneeka ņeju . . . Un aiſ wina — rehgojās weſeſ barſ apreibuſchu, grihkojoſchoſ tehwinu.

Wina atſahpās ņoli atpaſat, bet winſch tai ņeŶoja iſplehſtām roŶam.

„Tu aiſgabji Ŷagliſ!“ wina iſŶauzās, „un atgreēŶeeſ waŶankiſ!“

Wina gribeja greēŶeeſ atpaſat namā.

Winſch tāſ neŶaprata. Winſch luhkoja tai ņeŶot, bet wina eegrubda tam treezeenu kruhtīſ.

„Waj tu domā, ka eſ waretu wehl uſnemt taħdu ka tewi Ŷawā mahjā par kungu un Ŷaweem behrneem par tehwu?“ wina praſſja.

Durwiſ aiſjirtās, wina tāſ aiſŶlehđſa un kapteiniſ Lenartſ metās pret tam, Ŷahđdams tāſ rauſti.

Te kawaleeri newareja wairſ nozeēŶeeſ no Ŷmeekleem: winſch bija bijiſ par Ŷawu Ŷeeru tiſ pahrlēezinatſ un wina nu negribeja par to wairſ ne Ŷinat. Taſ taſ Ķija tiſ debēŶchigi!

IŶđirđiſ, ka wini Ŷmejās, kapteiniſ Lenartſ metās teem wirſu un gribeja Ŷiſt. Tee behga no wina ratoſ. Winſch gribeja darit to paŶchu, bet pee tam uſbudinajumā aiŶlehrās Ŷahja aiŶ almeņa un winſch pakrita. Winſch atkal uŶžeđlās, bet wairſ teem neŶeĶoja. ApmuŶumā winam peepēŶi iŶŶahwās zaur galwu: Ŷhini paŶaulē nekaſ ne noteek beŶ Deewa gribaſ un lai taſ ari buhtu bijiſ kaut wiŶumaŶakaiſ neezinŶch.

„Kur tu mani gribi wadiſ?“ winſch jautaja atkal no Deewa. „Eſ eŶmu Ŷpalwina tawā elpaſ puhteena, kura lido, uŶ kureeni to wada. Eſ eŶmu tawa Ŷpeħtu bumbina. Kurp tu mani wadiſi? Ka peħz tu aiŶŶlehđſ man manaſ nama durwiſ?“

Un winſch gaħja projam no Ŷawām mahjam Ŷingrā tizibā, ka taſ noteek peħz Deewa gudrā praħta.

Kad uŶleħza Ŷaule, winſch Ŷahweja augſtu uŶ Brobijāſ kalneem un Ŷtatijās lejā uŶ eelejam. At, Ŷcho eeleju eedſihwotaji wehl neŶinaja, ka wineem tuwumā bija winu glaħbejſ. Nebija neweena nabaga un apbeħdinatā, kaſ buhtu Ŷawaſ buħdinaſ durwiſ apwiĶiſ ar puķem; neweena lapina nebija noŶaiŶita uŶ ŶleegŶchneem, pahrlēezinātā bija kaħpt wina kaħjam; nenēŶa maħtes Ŷawuſ behrnus uŶ roŶam, rahđit teem, kur winſch tuwojaſ. Nebija neweena no maŶajām iŶtabinām uŶpoŶta un iŶgreŶnota, un melneē pawardi apŶleħpti Ŷem ŶmarŶchojoŶcheem paegtu Ŷareem winam par

godu un neweeneſ wiħreets nezentās Ŷrahđat nenogurŶoŶchāt Ŷawoſ tihrumoſ, lai eepreezinatu wina ažiſ.

Winſch raudſijās lejā un Ŷtumjās redŶeja, ka ŶauŶumſ bija iŶdeđŶinajiſ apŶahrtni, ziŶ ubadŶigi bija Ŷeħjumi, ka eedſihwotaji tiŶko atŶina par weħrtu, wehl Ŷagatawot Ŷemi jaunai Ŷeħjai . . . Un pazētot ažiſ uŶ Ŷilajeem kalneem, rihta Ŷaule rahđija winam tiŶai bruhnuſ iŶdeģumuſ, kur bija tratojiſ uģunuŶgreħſ. Behrſi gaħ žemalu bija aiŶ ŶauŶuma gandriħſ notaltuŶchi. No daŶchadeem Ŷħtumeem — no mehŶlu ŶmaŶaſ gaħ Ŷeħtam eģot, no apgaħŶteem Ŷchoģeem, no maŶkaſ maŶajām greħdinam — no wiŶa winŶch redŶeja, ka kaudiſ par Ŷawu labumu wairſ neruhpejās, ka ir atnahziſ poŶtſ, ka žilweki meklē apmeerinajumu weenaldſibā un dŶeŶchana . . .

Bet preeŶch wina warbuht bija labi, ka winŶch redŶeja to, ko redŶeja. No winam nebija lemtſ, redŶet labibu Ŷatojam Ŷawā tihrumā, nebija lemtſ, Ŷeħdet pee uģunuŶkura un luhkoteeſ, ka iŶdŶeeſt gailejoŶchās oģleſ, waj ari juŶt, ka miħŶtās behrnu rozināſ teek liŶtaſ wina roŶāſ, jeb ka klufa laulatā draudŶene Ŷahw winam liħđjās. Warbuht, ka bija labi preeŶch wina, ka Ŷchiſ laiŶſ bija tiŶ Ŷuhſ laiŶſ, kurā dabāſ ŶħŶŶuliba bija noweduŶe maŶoſ Ŷautinauſ pee nabadſibaſ, kurā daŶchſ labſ no teem, ka gaħja daudŶmaŶ labat, darija wiŶu ko Ŷpeħja, lai toſ eedſihwu wehl galejā poŶtā. So ne welti Brobijāſ mahziŶajſ bija Ŷawā Ŷkopuliba uŶģuleeſ uŶ draudŶeſ loģeħtu kaħta. Ne welti Ētebi bija walđijuŶchi kawaleeri, iŶŶcheħdedami un plihđdami; ne welti Sintramſ bija eepotejiſ teem meŶchonigu tizibu, ka pahrlēezinātā wineem wiŶeem nahŶſ ŶamaitaŶchana un nahwe.

Un kapteiniſ Linartſ Ŷahweja uŶ Brobijāſ kalneem un newiŶuſ tam bija jadomā, ka warbuht winŶch Deewam eģot wajadŶiģſ. Welti winŶch nogaidijās ari Ŷeewāſ, kaſ, Ŷawu pahrlēezinātā noŶcheħlodama, Ŷauktu winu atpaſat Ŷeħtā.

Ŷeħe wehl ir japeeŶihmē, ka kawaleeri ari weħlat newareja aptwert, ka tiŶai wini bija wainigi pee Lenarta kundŶeſ zeetās iŶtureŶchanaſ. Sintramſ zeeta klufa. ApŶahrtnē atŶkaneja daudſ, daudſ uŶbudinatu wahrdu pret nelaimiģo Ŷeeru, kura bijuŶe par lepnu, uŶnemt atpaſat tiŶ labu wihru. Gaħja baumaſ, ka kaħtu mehģinajumu, Ŷaħti runat ar winu par padſihwo, wina iħŶi un aŶchi pahrlēezinātā un zeēŶhot klufa. Wina newareja pat pazeēſt, ka peemin wiħra wahrdu. Bet ari patſ kapteiniſ Linartſ nedarija neka, lai luhkotu winaſ eekŶatu groŶit uŶ labo puŶi.

Ir otra deena peħz tam.

Kalnōſ Ŷawā mahjā ĶuŶ uŶ nahweſ žiŶam weħz Ŷemneekſ. WinŶch peeneħmiſ jau ir Ŷw. wakaħeħdeenu un paliziſ gluŶchi beŶ Ŷpeħka. Winam jamirſt. BeŶ meera, ka žilwekſ, ka preeŶchā gaħŶch želoģumſ, leek winŶch neħŶat Ŷawu Ķultu te no iŶtabāſ keħki, te atkal no keħka iŶtabā un no tam war labat, nekā no Ŷmagāſ gaħrđeŶchanaſ, ŶapraŶt, ka wina peħbejā Ŷtunda ir tuwu.

Tam kaħt Ŷahw wina Ŷeewa, behrni un gaħjeji. WinŶch ir bijiſ baģatſ un zeenitiſ un tadeħt wina nahweſ Ķulta neŶahw weentuka; wina mirŶchanaſ Ŷtundā ap to ir

fapulzeufchees tam pateikt ardeewas. Wezais wihrs runà pats par sewi, itkà stahwetu Deewa waiga preefchâ, un apfahrtstahwofchee ar nopuhtam un afaram apleezina wina wahrdu pateefibu.

„Es biju ufzihtigs strahdneeks un labs nama tehws,“ winsch faka. „Es mihleju sawu seewu, kà sawu labo rofu. Es nepalaidu behrnus augt bes rahfchanas un topfchanas un dsehrajs nekad neefmu bijis un ari nekad neefmu pahzehlis fleyeni sawu robeschu atmeni kaiminu datâ. Nekad neefmu dfinis firgu pret kalnu rifschos, nekad neefmu lizis mirt gowim seemâ badu, neefmu dsenajis aitas karstâ wasarâ, fstreet ganos ar wifu wilnu, lai ta augtu garaka...“

Un apfahrtstahwofchee atbild kà raudofcha atbals:

„Zit winsch bija labs faimneeks, at, Deews un Kungs!

Nekad winsch nedfina firgu pret kalnu rifschus, nekad nelika lopineem seemâ zeeft badu...“

Bet glufchi nemanits fchai brihdi pa durwim ir eenahzjis lahds zetineeks, paluhgt kaut ko eedfert. Winsch ari dšird mireja wahrduš un klaufas winos stahwedams pee durwim.

Slimais turpina atkal runat:

„Es lihdu mefchus un eetaifju tihrumus, nograhwoju pfawas un mehfloujau laufus. Es litu few iffalt trihs fudraba bikerus no fpodreem dahldereem — mans tehws titai weenu...“

Mireja wahrdu aiflido lihds durwim, lihds fwefchneeka auřim un tas dšird schis darbu atbildes, kuras fkan kà pee pascha Deewa trona. Winsch dšird, kà mireja behrni un kalpi peekrisdami atfahrto: „Ja, winsch mehflouja laufus, tas ir teefa...“

„Gan Deewinsch man debefis dos par to labu meera weetiau,“ faka wezais.

„Gau Deewinsch muhsu faimneeku mihti usnemš sawâ flehpiti,“ atbild gabjeji.

Un fwefchneeku, kas stahw durwis, un peezus gadus ir bijis fpalwina Deewa elpas puhtenâ, to dširdot, pahraem fchaufchalaš. Winsch peeeet pee flimneeka un fatwer wina rofu.

„Mans draugs, mans draugs,“ winsch faka un balfs tam dreb aif ufbudinajuma. „Waj tu eřt apdomajis, kas tas ir par Kungu, preefch kura waiga tew drihs japa-rahdas? Tas ir leels Deews un warens Deews. Pasfaules ir wina tihrumi, weefuti ir wina aramee firgi. Leeli debefchi dreb apafsch wina lahju foleem. Un tu no- stahjees winam pretim un faki: „Es esmu taifnas wagas dfinis, es esmu rudfus fehjis, es esmu fkalbijis maltu...“ Waj tu gribi wina preefchâ leelitees un eet mehrotees ar

winu? Tu nesini, žit fpehzigs ir tas Kungs, uf kura wal-řtibu tu dofees.“

Wezais isplehſch azis, wina feja fafchobas aif isbailem, elpa top gahrdfoschata.

„Nestahjees sawa Deewa preefchâ ar leeleem wahr- deem!“ turpina zetineeks. „Semes warenee ir lihdsigi is- fulteem falmeem wina fchuhni. Wina deenas darbs ir zelt jaunu fehflu. Winsch ir israzis juhras un pazehlis kalnus. Winsch ir strahdneeks, kuram naw lihdsiga, tu newari ar winu mehrotees. Nolokees wina preefchâ, žilweka behgoschâ dwehfele! Šrihti pihschfos preefch tawa Deewa un Walditaja. Deewa wehtra plosas pahr tewi; wina duřmas naht uf tewi kà wifu fagraufoschs negaifš. Nolokees preefch wina! Satwer kà behrnš wina mehdeka ſtuhri un luhdjees pehz pasargafchanas. Duř pihschfos un luhdjees ſchelařtibas! Pařemojees preefch tawa Reditaja, žilweka gars!“

Mireja azis stahw plaschi atwehrtas, rolas faleektas, bet wina feja nořkaidrojās un gahrdfoschās fkanas apluřt.

„Žilweka dwehfele! Behgoschâ dwehfele!“ isfauzas fwefchneeks. „Tit drořchi, kà tu tagad sawâ pehdežâ ſtundâ eřt nořritis pařemigi sawa Deewa preefchâ, tikpat drořchi tu tikf kà behrnš usnemš wina rolas un eeweřš wina debefu krahfchaumos.“

Wezais wehkreif dšiti ufelpo un — wiřš ir garam. Kapteins Lenarts noleez galwu un ſkaita luhgřchanu. Wiřš klahtefoschee dšiti nopuřsdamees ſkaita lihds.

Kad wini pazet azis, wezais ſemneeks gut dšitâ meerâ. Wina azis leekas wehl ſtarořam un krahfchno winas pasfaules ainu atpřihdumu, mute ſmaida, waigs ſtaro... Winsch ir Deewu redsejis.

O, tu leelâ, ſtaifstâ žilweka dwehfele, domâ wiřš, kas winu redsejuřchi. — tu eřt ſmagàs pihschku ſaites ſarahwuře. Sawâ pehdežâ ſtundâ tu eřt pazehluřes lihds Reditajam. Tu eřt pařemojuřes un winsch ir pazehlis tewi uf ſawâm rořam.

„Winsch ir Deewu ſtatijis,“ faka dehlš un aifſpeeřch nomireja azis.

Winsch ir redsejis debefš wafâ,“ ſchnufft behrni un gabjeji.

Wežâ mahte eeleeř ſawu trihřofcho rofu kapteina Lenarta rořâ:

„Kapteina kungs, juhs eřat palihdsejuřchi titk winam pahri wiřgřuřtakajam!“

Winsch stahw klufu zeeřdamš. Winsch pat nefina kà, bet winam ir tikufe dota leelâ ſpehzigu wahrdu un zehlu darbu dahwana. Winsch dreb kà taurinſch atřwabinadamees iř lahypura, kamehr wina ſpahrni isplehſchas un eemirdſas kà pate faule. (Turpmat wehl.)

Poga.

Si Bei Lufta „Australeeřchu ſtařteem“.

23. numuram uřnabža nelaimē. Winsch ar brahli tifa noteefats uf diwi gadi zētumâ par firgu ſahdřibu. Brahliš, kà flims, tifa eeweetotš zētuma flimnižâ un no tureenes

atrada lihdselli paluhgt 23. numuru padot winam lahdu mařumiau tabařas.

23. numurs pehz amata bij daiřkrahřotajš. Wina darb-

niza atradās taifni pret eefſchejās flimnizas wahrtimeem, bet 23. numurs bij pratis weikli noſagtees fargam garam un eebahja „zeturtaku“ ſem wahrtimeem: wiņſch ſinaja, ka dilona flimais brahlis, zeeſdams beſ tabakas, wiņu gaidija. Pahrlēzinats, ka wiſs taſ buhs beidſees laimigi, wiņſch preezigi dewās pee darba. Bet iſrahdijs, ka uſraugs Gudmens bij wiſu pamanijis no darbnizas wakejā balkona. Un 23. numurs tuhlin tika eeflodſits ſem atſlehgas, kamehr atnahf profurors.

Augſtfrdibas garš zeeumā weenmehſ drihſ tapa apſpeeſts. Tiklihdſ kahds no eeflodſiteem tika kaut kur peeſerts jeb pamanits, ka dalās ar beedri ſawā papildu teeſā (pehž gada noſehdeſchanas eeflodſitee dabū it deenas pa 1¼ unzes tabakas, 4 unzes tehjas un 1 mahzīnu bruhna zuktura), wiņſch dabuja diſziplinarſodu, jo ſchahds pahrlēzums tika turets pehž zeeumā kahrtibas noteifumeem par weenu no leelateem.

Profurors eeradās wiſſlittakā duhſchā: wakar bij gahjis bojā wiſs wiņa putnu buhris laikam zaur nogiſteſchanu. Un 23. numurs dabuja ſamalfat ſawu noſeegumu ar ſep-tinu deenu ilgu eeflodſijumu zeeumā.

Kahds ahrſts, kuram ari bij gadijees „ſehdet“, ſtahtija, ka ari tumſchā karjeri warot atrast prahtam kahdu darbu: warot, p. peem, ſweeſt tumſā pogu un tad nodarbotees to uſ grihdas uſmeklelot. Schis padoms teeſcham palihdſeja daſcham labam uſglabat gara lihdsſwaru, kureſch zitadi buhtu paſaudets.

Seſchas deenas 23. numurs uſzihtigi nodewās ſchim

darbam. Simtām reiſchu wiņſch atrada pogu un ſimtām reiſchu to atkal ſweeda gaiſā.

Septitās deenas rihtā 23. numuram nekahdi neiſdewās atrast pogu. Trihsdeſmit ſeſchas reiſes wiņſch nehmas to meklet, bet zit ari nerahpajās pa grihdu un negrahſtijās abām rotam — tās neatrada.

Fantaſija jau ari atkarajas no wehdera, — pee maiſes un uhdens deefin kahdu ſpehtu neeemantof. Un 23. numura fantaſija ſahla ſtreipufot.

Wiņſch metās pret karzera durwim, gruhda wiņas, bet taſ neto nepalihdſeja: wiſas durwis wiņu ſchēhra no uſ-rauga Wiljamſona, kureſch bij druſtu paturlis. Peepeſchi tumſchās telpas ſtuhri atſkaneja kahdi ſmeekli un apkuſa.

23. numurs ſahla ar duhrem dauſit ſeenu, apgahja uhdens trauku un ſahla blaut. Iſ wiſeem katteem rau-dſijās ſaunu wehſtoſcha tumſa un mahzās winam wirſū. Neredſamas rotas, gluſchi mitras no auſteem baitu ſweedreem, kehṛās ap wiņa kaflu un ſahla to ſchnaugt. Kad uſraugs Wiljamſons atwehra durwis un ſauza wiņu koridorā, bij jau wehlu.

Pehž daſcheem mehneſcheem kahds liberaſ eerehdnis panahza to, ka tika atzelta eeflodſiſchana weentuligā zeeumā un telpas, kuras lihds ſchim bij noderejuſchas peeminetam noluhkam, tita pahrtaiſtas gaiſchās kamerās. Pee tam kahdā ſtuhri ſem greesteem atrada ſirnektu tihklā eekē-ruſchos biſſchu pogu. Bet zeeumā gara flimneeku nodalā kahds flimneeks wiſu laiku nerima meklet ſchās pogas...

Tull. P. B.

Jannu laiku dſeedataja.

Dſeefmu pudurits no 7 a l l i j a, V. wiſpahrejo Latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtku komitejai dahwinats.

1.

Kur iſauga dſeedataja,
Kur ſaloja dſihwe ſaka,
Dſihwe ſaka, nemanita,
Lihds malam peelojita.

Pahrbagati ſaimineeki,
Labu prahtu ſaimineezes,
Daitas ween lihgawinas,
Wehl daitaka dſeefmu juhta.

Gara rinda kaſheneeku,
Kriſtibneeki, baſnizeni;
Pahrdeweji krodſeneeki,
Tirgi, leela ſatikſchana.

Iſchigans, ſirgu mihteneeki,
Stirnas, meſchi, medineeki,
Dſegufite, dſegufeni,
Ahbeles un biſchu ſtropi!

2.

Weza, laba dſeedataja,
Iſbijuſe ſaimineeze;
Leeli rabi, pazeenaja,
Jannus laikus atzereja.

Atzereja, padſeedaja,
Aſarinu noſlauzija;
Aſaroti paſmaidija —
Paſchas ſchmauzams tabazinis.

Smariſcho ſchihda tabazinis.
Paſtipratu malku dewa;
Saimineezes labas rotas
Lihds lozits aiſſainitis.

Pahrpilnibas noſwehtita
Noſluſ weza pateiziba;
Pats ar pati noſkatija,
Dehls ar ſirgu aiſwadija.

Niswabija frotaju,
Jaunu laiku dseedataju:
Leeli radi, leelu godu
Sewi jauku apsinaja.

3.

Wezà mahte lasdulejã
Kuplu lasdu papluhkt leeja;
Kuplã lasda atpasprahga,
Dseedatajai fejã treeja.

Kluffi raud wezã mahte,
Lai kautini neredseja;
Sweſcha ſahpe gihmi wilka
Sautra bija, padseedaja.

Nedseedeta kaite ſirga,
Wehſis mihtu ſeju ehda;
Pate ſewi apraudaja
Daiku dſeefmu, ſahpyju pehda.

Pastarites dehlu gaida,
Leelu dſeefmu lutekliti;
Kã wareja ſewi ſlehpã;
Mismiga, kad auſa rihti.

4.

Kur juhs mani glabaſeet?
Wezã mahte baſchijã.

Taf ne ſmilſchu kalninã,
Dſikas lejas nomalẽ?

Smiltis dſihwai azis grauſa,
Nomalites klufaſ wiſaſ;
Kofat mani, glabajeet
Swehtwakara turwumã.

Swehtwakari kluffi, rihti
Atſtan ſkaiſti eefwaniti;
Klauſſchoſ, kã garam brauza,
Garam brauza, parunaja.

Peederigoſ apraudſis,
Paſſihs mani eeraudſis,
Labu wahrdu paſaſis
Weenai man gulofchã.

5.

Leelaſ behreſ neſwinati
Un tã wiſſi neraudat;
Daudſ eſ pati raudajuſe. —
Neraudati, padseedat.

Lai pagahja wakariniſ
Sautri mani peeminot;
Kuru dſeefmu nobseedati,
Lai par mani paſtaſhteet.

Pastarites luteklitiſ
Maſſ wehl, gauſchi behdaſeſ;
Paſſ ja ſirdi nenotura,
Paſtarite notureſ.

6.

Swehtku deenas peewakare
Wezo mahti iſwada;
Kalu ſeewaſ azis ſlauka,
Wihri kluffi rihtojã.

Kluſãſ ſneega ragawãſ
Geſagula wezã mahte;
Meitu dehli, paſtarite
Turpat klahtu notupãſ.

Peewakareſ debefſ ſilta,
Niſklufaſe krehſla ſtuma;
Pret kalninu kumelini
Palehnaki riſſchoſ ſahta.

7.

Lai ſtaneja dſeefmãſ jaunãſ,
Pultã wiſãſ ſalaſãſ;
Kaſ ſinaja, kuraſ wezaſ,
Kuraſ wiſu jaunãſãſ?

Weeglaſ ſataſ weleninaſ,
Weegla weza dwehſelit;
Kã klejoja wezã mahte,
Tã klejoja luteklitiſ.

Dalchadi rakſti.

Kapeh; pee mums tiſ ſliktſ laiſ? Kamila Flamariona leetus teorija. Par tagadejã ſliktã leetainã laika zehlonem, kaħdſ nu jau ilgaku laiku no weetãſ Wakar-Giropã un ari pee mums paſtaħw, ſakarã nemot ar pagahjuſchã gada aukſto, leetaino juliju, Kamila Flamarionſ paſneedſ „New-York Herald'ã“ loti intereſantu paſklaidrojumu. Wiſſſch atſauzaſ uſ pagahjuſchã 1909. g. juntija un julija mehneſchu ahrſahrtigi leelajeem leetus gaħſeeneem un uſ neparaſti ſemo temperaturu, kaħda ĵaur to ſchoſ wãſaraſ mehneſchoſ paſtaħwejuſe. Sewiſchka

eewehriba pee tam japeegreeſch tam apſtaħklim, ka ſcheem wehſajeem wãſaraſ widuſ mehneſcheem peħdejoſ gadoſ aiſween ſekojis jauſ un ſiſtſ laiſ ſeptembra un oktobra mehneſchoſ. Publita paleel neiſpraſchãnã par ſchim neparaſtam paraħdibã un praſa iſſklaidrojumu. Un teeſ tad nu luħtoſ atraſt tã wiſdaſchdaſchadaſke zehloni, iſdomati wiſdaſchdaſchadaſke eemeſli. Daudſi aiſraħda uſ kometã un domã uſ tã, bet aiſmirſt pee tam, ka tad jau taħdã paſchãn laika paħgroſſibã wãħadſetu notitſ ari wiſãſ ĵitãſ paſauleſ datãſ: ari Afrika un Amerika,

gluschi tāpat kā wispahrim Ģiropā. Ja jau kometai jel kašds eespaids uš laiku tā saufuma waj leetainuma sinā waretu buht, tad tas weenlihdš buhtu nowehrojams wispahrim. Atsauzas ari uš faules plankumeem. Bet te atkal jaeebišt, ka faules plankumu sinā ņhogad wispahrim gluschi nekas fewiņhšs naw nowehrots. Atjautigas galwas atradiš wehl aishweenam jaunās warbuhtibas, kā ņho wafaras leetainumu isņtaidrot. Pat wisfantastiskās teorijas tiks ušņabditas: laika ņawadibas nostahdis atkaribā no polarledus, no tā ņaukteem ĢerĶa wilneem, no besdrahts telegrafa, pat ari elektriskos dšellszetus par wainigeem no ņuhdšs, ka tas tā wišs par daudšā leetus zehloni. Pateņbā tomehr wišs ņhšis jautajums daudš weentahņņhaki isņņhirams. Saweenotās *Walstis*, fewiņhki austrumu walstis, jazeņņ tagad no gruhtheem ņmageem *Karstuma wilneem*. Temperatura ir ņaņneeguse *ehnā* pee 122 gradeem pehz *Fahrenheita*. Un gluschi tas pats teel nowehrots ari *Afrika* pee *Tunisas*. Pehdejos diwoš mehneņhoš nu pee mums puhtuņchi aishweenam ween stipri reetuma wehji. *Karstuma wilni*, kas pluhšt no *Amerikas*, nahkdami pahri pahri *Atlantijas* juhru rada leelus twaita blahkus, kuras wehņņ dņen uš austrumeem. Kad nu ņhee karstee twaiti nonahšt lihdš Ģiropas zeetsemes robesĶam, pee *Franzijas* krasteem, waj uš *Anglijas* ņalam, tad tee, ņaprotams, eekuhšt aukstā wehņā atmosferā. Te tad nu tee ņabeesē un rada milņigus leetus mahlonus. Reetumu wehji ņawukahrt wiņu ņho prozefu pastiprina un paahtrina. Tee ņhos ņatrahjuņhoš leetus mahlonus isdņenā nu steigņhuš ween pa wiņu Ģiropas zeetsemi. Bitadi tas wišs war buht weenigi tad, ja karstums *Amerikā* maņnatos, ja leeli karstuma wilni tur pluhdot mitetos waj ari — ja mainitos wehņņ. Weenigi tad waram zeret uš kašdam pahrgroņibam uš labo puņ. Tikai tad atkal ņaule muņu semes platumā ņawu waru atdabūs. Ir nopeetni jaeewehro apstahlis, ka wehņs un mitrs laiks *WidusĢiropā* ņakriht pa laikum ar karstu un ņaustu temperaturu *Amerikā*. Tik ween nu seme muņu platumā gradā wispahrim ir ušnehmuse koti daudš mitruma. Tam wispirms nu atkal jaisgaro. Tas atkal war notikt weenigi tad, ja mums ilgaku laiku ņpihd stipra, karsta ņaule. Ja tas nenoteel, tad koti war buht, ka ari *rubens* buhs leetains, kā jau tas tika nowehrots ari 1651. gadā, pehz 1649. g. leelajeem pluhdeem. TatsĶu wiņas ņihmes rahda uš to, ka ņhee karstuma wilni *Amerikā* wairs ilgi ne-pastahwēs. Mums paleel ari zeriba, ka ari wehņņ warbuht kā groņņees. Kad atkal rihta wehji no *Amerikas* ņhuru pluhstohņhoš twaita blahkus ņahšs uš tureeni atpaņat dņiht, tad atkal kuhš pee mums wišs labi un ņaule atkal par leetu ušwarēs.

Paula ĢhrliĶa jaunais dņeedinasĶanas lihdņekliš pret ņiņilisu. Berlines mediziniņtās beebribas pehdejā ņapulze buhs pate eewehrojama kā pehdejos gados. *Wekņelmans* no *Wirchowa* ņlimnijas dermatologiskās nodatas runaja par ņaweem panahņumeem pee daņĶnedasĶada weida ņiņilistiņam ņlimibam, dņeedejot tās ar *ĢhrliĶa* lihdņekteem. *ņhšis* lihdņekliš ņauts „*Hata*“,

ir arsenika preparats ņaweenots ar kašdu aromatiņtu peemaishjumu. Pirms jausņwer, ka laitiigi eespaidi pehz eesprizeņĶanas naw nomaniti. Protams, ka newar buht par to runa, ka ņhini weetā waretu isņtirņat teoretiski ņho lihdņekli. Peeteel ar aishrahdiĶumu, ka tiklab pehz minetā runataja aishrahdiĶuma, kā ari *ņchreibera* ņinam par ņhi lihdņekta derigumu naw to ņchaubitees. Jau pehz weenreisejas eesprizeņĶanas tikai pušgrama peeteel, lai paustu itin gruhņas ņaņlimņĶanas ņihmes, par to klahņeņohņee wareja pahrlleezinates ar demonstracijam pee ņlimneekem. Abu ahrstu nowehrojumi atteezas uš kašdeem 200 ņlimibas gabijumeem. Debatēs winus wehl papildinaja profesors *Alts*, wahjprahņtigo nama waditajs, par medikamenta teoretiskeem pamateem. *ņewiņhki* eewehrojams ņakts bija tas, ka *Alts* bija isdņeedinajis kašdu teefneņi, kura gara ņlimiba pamatojās uš ņiņilisu un isdņeedinajis tik pilnigi, ka tas wareja ušneemt atkal ņawu teefneņĶa amatu. Gan protams, ka laiks, kamehr ņhšis lihdņekliš leetots, ir pahraņ ihšs, ka naw eespehjams nowehrot, waj nenoteel atpaņakriņĶana ņlimibā. Pats isgudrotajš tika ņanemts no ņapulzes ar wehtraineem applauseem un pateizās ahrsteem par winu laipnibu, ka tee grib eewest wina lihdņekli ahrņeņĶanā. Profesors *Leonors* *Michaelišs* isteizās, ka ņhšis dņeedinasĶanas lihdņekliš lihdš ar ņawām ņekam esot tikpat ņwarigs, kā *Ķhinarindas* atrasĶana. Wina pahratums tomehr esot tas, ka winņ newis tā kā *Ķhinins* atrasņs zaur atgadijumu, bet esot zehlees zaur metodiski konņekwentu domu darbu. Jaweblas tikai, lai ari ispilditos tās zeribas, kas ņaistas pee ņhi atraduma.

Jauni atradumi. 6300 gradus leela temperatura. Dņhons *Ģarrijs*, ņawenais amerikāni isgudrotajš, atradiš ņawadu metodi mahņņligu rubinu isgatawosĶanai, ņaņneegdams temperaturu, kašda lihdš ņchim praktikā nebija iswedama. Rubinu pagatawosĶana praņa pehz eespehjās wisleelako karstumu. *Ģarrijs* kombinejis ņahbekte leefmu ar ajetilengasi. Reņultatā winņņ ņaņneedņis temperaturu lihdš 6300 gradus. *ņchahdā* karstumā aluminijs, kureņh lihdš ņchim pretojees wiņam temperaturam, ņahņ wahrenates, tehrauda gabals 2 zollu reņnumā isņuhšt minutes laikā, tehrauda ņteenis 12 zollu zaurmehrā, teel pahrgreests 10 minutu laikā, kamehr ar lihdņņchinejeem lihdņekteem wajadņeja 20 stundas. *Ģarrija* leefmas teel daņĶadi isleetotas. Leelas maņĶinu dafas, kuras wejuma deht, kā zitur neisleetojamas, tika projam ņweestas, tagad war tikt ņagreestas gabalos pahris stundās. Agraņ turpretim pee tam bija jastrahdā nedekam, pat mehneņheem. — *Nahtru ņchēedras* audumeem leetoja jau ņen atpaņat, tatsĶu nekahda leela preeka tur nebija, jo nahtru ņchēedras bija gruhņti apstrahdajamas. Tagad nu pehz ilgakeem mehĶinajumeem kašdam *Prochorowam* isdeweēs atrasņ derigu apstrahdasĶanas metodi, tā ka nahtru ņchēedras waresĶot pilnigi ween ņazenstees ar lineem, ņanepajeem un pat kofwīnu. Pehz *Prochorowa* ismeĶginajumeem no weena puda nahtru isnahņot 10—12 mahzinas ņchēedru, kuras warot balinat un krahtot.

Apfkats.

Likums par wispahreju walsts likumu doſchanu Somijas ſenatā.

Somijas ſenats nolehmis publizet walsts domes un walsts padomes peenemto un Wiſaugſtati apſtiprinato likumu par wispahreju walsts likumu doſchanu. To ſenata ſehdi, kurā ſehis lehmums taiſīts, tā „Birſch. Wed.“ ſino, wabijis generalis Makarows; peedalijuschees ſenators-wize-admirals Wirenjuſs, grafs Bergs, Hoſjanows un ſoms Saarikofſki. Proturora peenahumus iſpildijis Scharpentje.

Referents Guſtaws Lagerblads derbis ſekofchu paſkaidrojumu: „Tā ka pahrunajamais likums, kas pahrgrofa paſtahwoſchos Somijas pamata likumus, naw iſdots tahdā ſahrtibā, tā tas paredsets Somijas konſtituzionelos pamata likumos, tad tas naw publizejams Somijas likumu krahjumā. Keiſariſkam Somijas ſenatam tā ari jaſino Wina Majestatei.“

Uſ ſcho paſkaidrojumu atbildejis ſenators Saarikofſki: „Pahrunajamais likums katrā ſinā eewed ſwarigus pahrgroſijumus muhſu pamata likumos, tas naw ari iſdots muhſu likumos paredsetā ſahrtibā; tomehr ſenata warā naw leegtees ſcho likumu publizet, un tadeht es leeku preeſchā ſcho likumu publizet.“

Peh; tam preeſchfehdetajis lika jautajumu uſ nobalſoſchanu, un weenbalſigi tika nolemts likumu publizet.

Kad tas bija nolemts, peezehlās prokurors Scharpentje un nolafija ſekofchu proteſtu: „Sakarā ar Keiſariſtā ſenata lehmumu uſ mani gulſtas ſmagais uſdeuwums iſſkaidrot, ka pahrunajamais likums tiklab peh; ſawas izſelſchanās, tā ari ſatura uſſkatams tā Somijas konſtituzionelo likumu pahrkahpſchana. Schee likumi noſaka, ka katrs likums, kas nahf ſpehtā, iſdodams Somijas likumu doſchanas ſahrtibā, ſaſtanojot Monarcha un ſeima lehmumus, un ka wiſas Waldneeka pawehles, kas atteežas uſ Somiju, ſemes waldibai paſinojamas zaur Somijas walsts ſekretaru. Bet pahrejas likums peenemts no walsts domes un walsts padomes un no Keiſara Majestates apſtiprinats tā walsts likums un zaur juſtizminiſtri peeſubtits generalgubernatoram un Keiſariſkam ſenatam.

Peh; ſawa ſatura ſehis likums noſaka, ka preeſch Somijas ari zītā ſahrtibā war iſdot likumus, nekā tas Somijas konſtituzijas likumos paredsets. Peh; ſchi likuma nodoklus war uſlikt ari beſ ſeima lehmuma. Likums dod Kreewijas waldibai, atteezotees uſ Somiju, teeſibas, kahdas peh; pamata likumeem ir tikai Somijas waldibai, un atzej wiſus nolikumus un likumus, kas ar to neſaſtan. Ar ſcheem pamata likumu pahrgroſijumeem ir iſnihzinata ta walsts organiſazija, ko Somijai nodroſchinajis Keiſars Alekſandrs I. un ko wiſi nahloſchee Monarchi apſtiprinajuſchi. Gewehrojot ſazito, es atrodu, ka ſenats nedrihtſteja atſiht, ka likums publizejams, lai to iſpilditu ſomu tauta un Somijas eestahdes. Bet tā tā Keiſariſkais ſenats to darijis, tad ari wiſch par to uſnehmees atbildibu uſ ſewi. Paſlauſdamas ta amata peenahumeem, kurā es wehl atrodos, es iſſaku proteſtu pret ſenata lehmumu.“

Widſemes jubileja un Baltijas reformas.

Widſemes jubileja aiſtuſtina atkal Baltijas reformu jautajumu, kurſch pehdejos peejos gados pawiſam apkluffis un nekufi ne no weetas. Repawiwam neſtatotees uſ „Now. Wr.“ Wienschiſkowa rikno rakſtu pret Baltijas wahzu baroneem un ari Wiſozka ſarunu ar Stolipinu par Baltijas ſemſtwi, tā ari kahdu reakzionarās „Moſk. Wed.“ rakſtinu, nahſas wehl atſihmet apdahwinatā kreemu publizista knaſa J. Trubezkoja rakſtu „Moſkowl. Zeſchenedelnikā“. Wiſch apſtata tuwaki itkā Rigas weetejo kreemu wahrdā iſſtrahdato un Stolipinam eefneegto Baltijas ſemſtwes projektu, peh; kura weetejai ſemſtwei buhtu jaſaſtahw no 3 lihdsigām daſam: wahzu muiſchneeziſas, eezelteem kreemu ſchinowneefeem un maſgruntneeku preeſchſtahwjeem (pawiwam aiſmirſti kalpi un beſſemneeki, tā ari pilſehtneeki).

Trubezkojs nepeekriht eerehdnu peelaiſchanai ſemſtwā un par Baltijas ſemſtwes reformas grehtako uſdeuwumu noſtahda ſaſtanot weetejās wahzu muiſchneeziſas teeſibas ar weetejo eedſimto tautu maſgruntneeziſas teeſibam. Kaut ko noteiktaku, tā to iſdarit, knaſs neiſſaka. Sawā pag. otrdeenas numurā ari „Riſchſt. Miſt“ runā ſakarā ar Baltijas reformu par to, ka weetejai wahzeetibai deretu wehſturifkā 200 gadu jubilejas brihdi pamatigi rewidet ſawu programu un ſawas praſibas. Schis praſibas wehbalteeſcheem eſot weenmehr palikuſchas tās paſchas wezās; wehl weenmehr wini praſot weetejā dſihwē pilnigu noteiſchšanu un ar to poſtahjotees uſ tahda ſtahwolka, ka ar wineem neefot eefpehjamis lihgt un kopā dſihwot ne Kreewijai ne weetejam tautam. Wezā wahzu programa eſot jau pahrehtuſēs drupas, un ſehis drupas, reiſ kriſdamas, warot noſiſt wiſu weetejo wahzeetibu. Par wiſam leetam wahzeescheem wajagot atſazitees reiſ uſ wiſeem laikeem no zeribam, padarit Baltiju par wahzu prowintzi. Tee laiti, kur wini par to wareja ſapnot, jau pagalam, un Kreewijas eefpaids Baltijā wairs naw iſnihdejams. Ar ſawu pahſpibleto karewiſto nazonaliſmu weetejā wahzeetiba war laitet tikai ſew: war iſſaukt ſpaidu lihdsikus no walsts puſes ari pret ſaweem newainigeem kultureleem zenteeneem. Galwenais tomehr, ko awiſe eeteiz wahzeetibai, ir atteiktees no privilegijam un atſiht ari weetejo, eedſimto tautu teeſibas uſ kulturelu paſchnoteiſchchanos un paſchwaldibu.

Maſ tizams waj weetejā wahzeetiba, ſewiſchki tās preeſchgalā ſtahwoſchā muiſchneeziſa, eewehros ſchos koti prahtigos padomus. —

Latweeſchu V. wispahrejo dſeedaſchanas ſwehtku atſkanas. Par latweeſchu pehdejeem dſeedaſchanas ſwehtkeem plaſchi rakſta neween latweeſchu, bet ari weetejo zittanteeſchu preſe. No daudsajeem rakſteem paſneegſim ſcheit pahris, tā nopeetnatos.

Peterburgas leelā kreemu awiſe „R e t ſ ch“ (adetu galwenais organs) ar atſinibu min paſchu latweeſchu dſeeſmas un muſiku, bet lihds ar pahrejo progrefiwo preſi nopef

swehtku rihkotajus un wīnu noluhkus. Starp zitu „Netš“ iškāšas šahādi:

Latweešchu nazonālo swehtku rihkotaja bij wežā Rīgās Latweešchu Beedriba, kuraī šawā laikā bij leela nošhime pee latweešchu tautas apšinas pamošchanās. Bet laiki mainās. Nazonālā apšina aug ahtri. Bahrgrošijufēs ari Latweešchu Beedriba. No wišpahreju latweešchu intereschu išteizejas ta tagad pehz šawa fastahwa un pehz politiska un ekonomiska wirseena palikufe par latweešchu leelburschuasijas wadofcho eestahdi, beedrojas ar wahzu reakzionaro burschuasiju, zeredama uš leeleem un bagatigeem šehlaslibas parahdijumeem.

Daudšas jaunatās un progresiwatās latweešchu beedribas protesteja pret „waras patwafigu pešawinašchanos“ no Rīgās Latw. Beedribas pušes. Domehr šchoreis ta wehl patureja waru šawās rokās, lai gan ar leelām puhlem. Un, domajams, jau pehdejo reisi.

Kamehr gatawojās uš swehtkeem, nemeers pret teem starp latweešcheem peeauga arweenu wairaf. Rīgās Latw. Beedriba ar šawa reakzionarā organa „Rīgās Awīšes“ palihdšibu pašpehja nohrasot šwinamus wišpahrejus kulturās swehtkus šawā politiska krahšā. Wina ušwehra, ka swehtki buhs tā grehku nošcheloschana. Latweešchu koros notika šchēšchanās. Buhtu atbraufuši ap 9000 dšeedataju, bet atbrauza ap trihs. Un noteikti newar ari šinat, zif dšeedataju. Rihkotaji šaka: — Štatatees, — wairaf par 3000! Swehtki išdewušeēs!

Pretineeki turpretim šmejas:

— Kas par išdofchanos! Naw ne 2000.

Senaf bij pawifam žitadi. Šgaunū swehtkos — tur bij wairaf par 7000. Tapēhz ka tur ir tauta, bet pee mums Rīgās — beedriba.

Šahlaš awīšes korespondents peemin ari latw. mahššlineeku ištahdi: Latweešchu mahššlineeku darbos tagad wehl maf nazonāla. Un neween glesnošchanas paņehmeenos — uš to, šinams, grehti žeret — bet pat šišchetos. Šstahde ir titai masa šchēšpelite no kreewu jaunatās mahššlas, ne wairaf.

Korespondents atšihst, ka latweešchu tautas dšeesmam ir daudš weenadibas ar kreewu tautas dšeesmu. Ta pate kautrigā jautriba, — wišch šaka, — tās paščas domīgās šehras un klufās štumjas. Dšeesmās war dširdet plaščus lihdsenumus, mešcha kluso tšchulstou, needrem un šahli aišaugušču eseru nošlehpumus.

Beigās, aprakštijis jau šinamo swehtku rihkotaju škandalu atteezotees uš neišdewuščos goda meelastu un šahdu šawu weesu, — par to turpmat raš mums nahššees wehl plaščati rumat, — rakšta autors aišrahda uš latweešchu tautas peeangofcho kulturū. Noturetee swehtki, starp zitu leezina, — nobeids šawu rakštu autors, — ari par mešchonibas eewešchanos weenā dakā no bagatās latweešchu „inteligenzes“, „pihlareem“, kurei, išejot ikdeenejas žihnas gaitās, pelnās, tik labpraht ušwelk nazonelu koštimu.

— Wehs, latweešchu tautas preekšstahwji!

Bet tauta drihs nomanis, ka juhs winaš koštimu ušwelkat newis pee t a u t a s, bet pee š a w a darba. Tad wina to žums atnemš un nobos žiteem.

„Dšimtenes Wehšnešis“ rakšta: „Peekte dšeedaščanas swehtki. Natram notikumam ir šawa šewišchla šifionomija, šaws atšewišchš eekšchēš šatures. Pat notitumi, kurei pašchi par šewi leelas buht indiferenti un weenaldfigi, dabu šawu šewišchku rakšturu pehz ta, ka wini noštahjas zitu notikumū rindā, šahdā gaismā winaš noleek wehšturu. Tagad, kur ištanejuščas V. dšeedaščanas swehtku škanas, kur norimst wīnu šazeltee wīni un pretwīlai, kur mums wairš naw darifchanas ar wehleschanoš un zenteeneem, bet ar gataweem šakteem, tagad leelas buht laiks praht pehz šcho swehtku šifionomijas, nošlaidrot wīnu eekšchējo šaturu.

Swehtku rihkotaju nodoms un noluhks no pašcha šahkuma bija deesgan šlaidrs. Swehtkeem bija jahahda, ta wišš pa wežam: ka Rīg. Latw. Beedriba šahw tautas preekšchgalā, ka tauta tai klaufa un šeko winaš wadieščanai; ka wehl walda tas patš gars, kas šenatos swehtkos dewa aišgrahbtibu un šajušmu, ka wehl ir dšihwi tee pašchi ženteeni, ka tās paščas dšeesmas wehl atron atbalš, ka ari „tratais“ gads neko naw grošijis.

Šcho tendenzi swehtku rihkotaji išweda žauri pilnigi konsekventi. Nekur nekahds šlats uš nahkotni, neka žauna ne dšeesmās, ne runās, ne dirigentos, ne swehtku rihkotajos. Wišš pa wežam, wišš wehršts uš pagahtni. Wežā Latwija wehl dšihwo un walda, bija swehtku šaužeens.

Waj swehtku rihkotaji panahza šawu noluhku? Waj jaunā Latwija, kurā notika swehtki, padewās pagahtnes wadonibai? Uš pirmo ažumiršli waretu liktees, ka panahza gan, jo swehtki išdewās labi, daudš labaki, nekā pašchi rihkotaji wareja žeret, labaki mahššlas šinā, labaki klaufitaju škaita un eenehmumu šinā. Šihri ahreji nemot, rihkojums beš šchaubam išdewās, bet glušchi kas žits šafaka par eekšchējo šaturu, kuru gribeja winos eelift.

Šche wišpirms triht ažis aktiwo dalibneeku, dšeedataju masais škaitš. Pehz objektivām šinam to bija ap 2000. Ja škaitam, ka Rīga, kura tik šahra uš wišseem išrihkojumeem, dewa masakais 1000 dšeedataju, tad ahruš Rīgās ir atradušchees titai ap 1000 žilweku, kas ar laika un puhlinu upureem ir gribejušchi aktiwi pabalstīt wežās Latwijās wadonibu. Ja šcho škaitu šalihdšinam ar igauņu 10,000 dšeedatajeem, ja atminamees IV. dšeedaščanas swehtku 5000 dšeedatajus, ja eedomajamees, ka 1904. gadā uš swehtkeem peeteizās 9000 dšeedataju, tad špreedums ir droščs: jaunā Latwija no wežās Latwijās dšeesmu swehtku aktiwas pabalstifchanas atturejās.

Klaufitaju swehtkos bija daudš, šewišchli swehtdeenā. Bet publika bija šahda, ka rihkotaji „negribeja žizet šawām ažim“. „No kureenes šchi publika nahtufe?“ išbrihejees praša wīnu organs. Tas nebija šabraufuščo lauzineeku šajuššminatais bars, kas dewa nohrasfu agratajeem swehtkeem, tur nebija wežičhu, kam biršt ašaras, tad lungš šrakā tik šlaci runā par štrahdaščanu tautas labā. Ta bija leelpišehtas modernā publika, „wišžauri weenlihdfigi glihta“, tā šaka „Rīgās Awīše“, kura grib redset un tikt redseta, kura grib buht šlakt wišur, kur noteek kaut kas daudš maf ahrtahrtigs. Weenadā škaitā wina eeronas dšeedaščanas

švehtkos un uš Dr. Arntzena lidoschanas mehginajumeem. Šchi sūkfahriģā publika ir dala no modernās Latwijas dšihwes, kautšchu ari ne wislabakā. Wina nahja, pašlatijās, pašlaušfjās un aīsgahja, bet šajuhšminatees, panemt lihdi uš mahju kaut ko paleekošchu, leelu — ar tahdu noluhku šchi jaunās Latwijas dala uš švehtkeem nemas negahja.

Atleek pašlatitees, kahds gars, kahdas idejas waldija pašchos švehtkos un kahdā mehrā tās šaištija un weenoja publiku. Utrašt šcho garu teešham nenahšas weegli. Dšizielos un formelos apšweizinajumos un laimes ušfautumos winu jau nu gan ari nesagaida. Bet newar ari winu atrašt runatajā, kufsch tik bargi špredikoja pret politiku, kura wišas leetas šamaitajot, un laitam tikai pats nemanija, ka taiša — politiku, tikai wišmelnako. Grušti nahšas atrašt kahdu šaturu runatajam, kas tik toti uššwehra šawu lojalitati, bet azim redšot wairak runaja pa logu laukā nelā uš šwehtku publiku. Štaidraši šwehtku idejisto šaturu un programu atronom „Riģas ūwijes“ apšweizinašchanas raštā. Tur ir štaidriba, un winu war formulēt weenā teikumā: 1905. gada galigā lišwidēšchana ar wišam šekam,

wahrdu šatot, wežo laiku un wežās Latwijas atdšihwinašchana. Ta ir ta pate programa, kuru išwed dšihwē „17. oktobra šaprattšchi“, kuru panahkumi eedwešch nopeetnās bašchas wišam Kreewijas „šwešchautibam“. Waj sem šchabda šaroga war pulžetees jaunā Latwija? Atbilde ir nešchabama. Par daudš štaidri ešam šaprattšchi, ka mums wajaga 1905. gadā šolito brihwibu išwešchamu, wajaga muhšu dšihwes jaunbuhwes uš 17. oktobra pamateem, lai jel weenu azumirkli muhs waretu wilinat šchahds šarogs.

Un wišsch newitinaja ari dšeedašchanas šwehtku juhtibu. Šo leezina šimigš gadijums: Kad pehž šwehtku beigam dašchi šahla šault pehž šwehtku inīziatora un garigā tehwa, tad publikā tuhlin bija dširdama tahda pretošchanaš, ka šchis tehws klusu gar šahneem atšahja ehku. Tik maš rihtotaju gars waldija par šwehtkeem, ka wini pat atklahti newareja rahditees šawas publikas preešchā.

Wežā un jaunā Latwija šatikās ap šwehtkeem. Širma ar šawam wadonibas teešbam, otrā ar šawas dšihwes prašibam. Winaš šatikās, šaštatiģās un — i š f c h k i h r ā š.

Keisara deenas Riģā.

I.

Šwehtdeen, 4. juliģā pagahja 200 gadi šamehr Riģa un lihds ar to ari Widšeme padewās šreeweem. Šcho 200-gadu jubilejas deenu tad nu ar' Riģa leeliski šwineja. Uš jubilejas šwehtkeem Riģā atbrauza ari Winu Keišarištās Majestates ar Augštajeem Behrneem. Šchee jubilejas šwehtti pehž Peterburgas telegtaša agenturas šinam noriteja šefošchi:

Baltišchportā. Wišaugštākā galma ministra telegrama. Winu Majestates Kungs un Keišars un Kundše un Keišareene Aleksandra Šeodorowna lihds ar Leelnašu Tronamantineeku un Leelnašeenem 2. juliģā ar Keišaristo jachtu „Standart“ aīšbrauza no Baltišchportas reidas zekā uš Riģu.

Riģā, 3. juliģā. Sagaidot Keišarištās jachtas „Standart“ eerāšchanos, Daugawas malā nostahjās rindās Widšemes pagastu wezakee lihds ar šemneetu leetu komišareem preešchgalā un — deputaģijas. 3. juliģā Keišarištā jachta „Standart“ ar Winu Majestetem Kungu un Keišaru, Kundši un Keišareeni Aleksandri Šeodorownu un Augštajeem Behrneem eebrauza Daugawā un pulštēn 2 ismeta enkuru pee Riģas.

Pulštēn 2 un 10 min. Keišarištā jachta „Standart“ peenahja lehnam pee Šara peestahšnes Daugawas malā. Leetus, kas no rihta lija, nostahja; jachtai peeturot, ušpihdeja šaule. Gar brauzamā zekā abām pušem šahweja minu kreiseri, kuru personals šauza beš mitešchanās urā! Kad jachta bij peestahjufe, pee kreišās pušes nolahpjamām trepem peebrauza Wina Majestates šchalupe, kurā Wina Keišarištā Majestate Kungs un Keišars eekahpa. Šchalupe šlagapštana Milowa wadibā lehni peestahja pee peestahšnes. Šanehmis no gubernatora raportu, Kungs un Keišars, šanemšchanas maššam atškanot, peegahja pee goda šargeem.

Riģā 3. juliģā Kungs un Keišars un Kundše Keišareene Aleksandra Šeodorowna, lihds ar Leelnašu Tronamantineeku un Augštajām Meitam eeradās ar Keišaristo jachtu „Standart“ pulštēn 2 Riģas oštā. Pulštēn 2 un 15 minūtēs no jachtas atgahja šchalupe ar Kungu un Keišaru, galma ministri un dešchuras pawadoneem uš pagaidu peestahšni Daugawas malā pilij pretim. Še Wina

Majestati šagaidija ministru padomes preešchneeks, šara ministres, eekšleetu ministra beedris, weeteģās augštās administrāģijas un muišchneezibu preešchšahwji un pilšehtas galwa, kuram bija laime pašneegt Wina Majestatei šah! ar maīši. Keišara Majestatei labpatika noet gar goda šargeem, 115. Wjašmas šahneeku pulka rotu ar mušiku un šarogu, noštaiģat gar atšewiškto šara pulku preešchneekem, kuri Winam šahdijās preešchā goda šargu kreišajā šlangā, un pehž tam peenemt žiwilestāschu preešchneekus, kuri pee pagaidu peestahšnes bija šapulžejušchees. Kad peenemšchana bija notikufe, Kungs un Keišars šopā ar galma ministri aīšbrauza no peestahšnes waleģā šaritē uš katedrali. Šar wišu želu, pa kuru notika Wišaugštakais brauģeens, bija nostahjušchees školneeki un školneezes no Riģas mahģibas apģabala, tašchadas šorporaģijas un beedribas ar mušikas orkeštrem un beeseem šauschu pulkeem aīš tām, kas wiši ar gawilem apšweizinaja Wina Majestati urā šauģeneem un ar walšis himnas nodšeedašchamu. Katedrakē Kungu un Keišaru šagaidija Riģas un Šelģawas arkišbīškaps ūģafangels un garibšneeziba. Pehž tam, kad arkišbīškaps bija apšweizinaģis Wina Majestati ar ušrunu un notureģis aīšluhģumu, wišsch pašneedša Kungam un Keišaram šw. Šurjewas Ššidora šwehtbildi. Šad pat šwehtbildes pašneedša ari šw. Trihšweenibas šeweeshu klostera preešchneeze un Riģas pareištģiģās brahlibas preešchneeks. Šad Kungs un Keišars, preezģi apšweizinaš no tautas un školu audšekneem, aīšbrauza uš Domaš bašņizu. Še Wina Majestati šagaidija Widšemes ewangelīštās luterištās konšistorijas preešchšehdetajs un Riģas pilšehtas ewangelīsto bašņizu preešchšahwji un reformatu dšaudes walde. Ūltara preešchā ģeneralsuperintendentis apšweizinaja Wina Majestati ar ušrunu un noštaitģija aīšluhģumu; pehž tam Domaš bašņizas šoris un ehģeģes išpildija garigu konzerta. Pehž bašņizas apštatišchanas Wina Majestatei labpatika aīšbraukt uš šenlaitkos dibinataš Melnģahwju beedribas namu; tur Winu šagaidija Melnģahwju beedribas preešchneeziba ar apšweizinaģumu. Beedribas šelpās Kungs un Keišars apštatiģa wišas wešturištās peeminaš, eerāštģija šawu wahrdu „šelta“ ģrahmaidā preešch Augšteem goda weeseem un tad aīšbrauza uš muišchneezibas namu.

Schini weeta, pee eeejas, fanehmis fahl' ar maifi no resibejoscha landrata un aprinku landrateem, un eegahjis muischneeftu nama augfcheja fapulzes fahle, Kungs un Keisars schehligi usflauffjas Widsemes muischneeftu preefschneeka apfweizinajuma runu. Sahle klabtesofchee muischneeftu un to damas ar ura fauzeeneem pawadija muischneeftu marschala beidsamos wahrdu un kopā wiff nodseedaja walsts himnu. Pehz pulksten fefcheem wakarā, no fajufmu pilneem ura fauzeeneem pawadits, Kungs un Keisars aibrauzu no muischneezibas nama uf jachtu „Standart“. Tani pat deenā pehz Winu Majestatu eerafchanas Rigas ostā, Winas Majestatei Kundsei un Keisarenei uf jachtas „Standart“ bija laime preefschā stahditees landratu un Widsemes augstatas administracijās preefschstahwju kundsem un meitam. Damu starpā bija ari generaladjutanta fon Nichtera atraitne, statsdama baronefe fon Richter. Pulksten 8 wakarā uf jachtas „Standart“ notureja pee Winu Majestatem pusdeenu maltiti, pee turas nehma dalibu ministru padomes preefschfehdetajs, kara ministrs un zitas swihtas personas.

Rigā, 4. julijā. Wakarejo fwinibu fiktumi:

No Keisariškās telts peestahntes Keisara Majestate dewās uf katedrali, pawadits no kauschu gawilem. Gar eelam, pa turām brauzu Keisara Majestate, stahweja beedribu preefschstahwji, pagastu wezakee un mahzibas eestahschu audsekni un audseknes. Sapulzejuschees eedfihwotaji juhmigi apfweiza Keisara Majestati. Flagam isgresnotas eelas, fatumeem un pukem dekoretas mahjas atstahja leeliftu eespaidu. Wifas brihwatas weetas, no turām warea redset Keisara Majestati, tā logi, balkoni un pat junti bija eenentas no statitajeem. Kreewi, latweeschi, igauni, wahzeeschi, wiff apweenojās weenā firfnigā wehleschanā redset un apfweikt Keisara Majestati, Rigu apmeklejoj. Keisara Majestatei labpatifās wifschehligi pateiktees eedfihwotajeem par apfweizeeneem. „Ura!“ fauzeni tā pehrtona dimdeeni negribeja rimtees. Pee katedrales Keisara Majestati fagaidija garidsneeziba sudraba zaurausstos apgehrbos ar krustu un fw. uhdeni. Ap katedrali publikas bija wifwairaf, bija redsama wefela juha galwu. Katedrale Keisara Majestati apfweiza arkibifstaps Agasangels. Sawā runā arkibifstaps aifrahdija, tā kreewu Zaru uftizameem pawalstneekem naw leelata preefa un laimes, tā redset Winu, Deewa Swaidito, sawā widū un religifkā aifgrahbtibā luhgt Deewu par Wina wefelibu, Kreewijas walsts stiprumu un Wina pawalstneeku labklahjibu. Pehz deewkalposchanas Keisara Majestate atstahja katedrali, iseedams zaur seltu zaurausstos apgehrbos gehrbtu garidsneetu rindu. Kad Keisara Majestate parahdijās uf katedrales trepem, Winu juhmigi apfweiza eedfihwotaji, beedribu preefschstahwji un mahzibas eestahschu audsekni un audseknes.

Audseknes ar pukem un audsekni ar flagam rotās juhmigi fagaida Keisara Majestati. Dseed himnu. Af wineem tuhfstoscheem kauschu apfweiz Keisara Majestati ar ura fauzeeneem. Ugunsdsehseju pulku orkestri spehle. No katedrales Keisara Majestate apmekleja luteranu Domas basnizu, Keisara Majestatei brauzot, neaplufa eedfihwotaju, starp teem dauds behrnu ura fauzeni. Dauds tuhfstoschu kauschu wizinaja zepures un juhmigi fagaidija Keisara Majestati. Wifur bija preefschfihmiga lahrtiba. Eedfihwotaji farihfoja goda apfardfibu uf eelam un daudas beedribas nehma dalibu tani. Pee eeejas Domas basnijā Keisara Majestati fagaidija luteranu garidsneeziba. Konfistorijas preefschfehdetajs kreemu walodā apfweiza Keisara Majestati, isfazidams ew. luteranu un reformatu draudschu wahrda uftizigas padewibas un neaprobefchotas mihlestibas juhtas pret Keisara Majestati, Keisariško Gimeni un leelo Kreewiju. Basnijā Keisara Majestati fagaidija Rigas un

apfahrtnes garidsneeziba. Generalsuperintendents teja runu un swehtija Keisara Majestati. Sawā runā superintendents isfazija Keisara Majestatei godbijigako pateizibu, tā schehligi atwehlets nolikt pee Keisara Majestates lahjam wispadewigatās juhtas. „Lai Wisaugstakā meers ir pabr Zuhfu Keisara Majestati un wifu Zuhfu Augsto namu, — nobeidsa superintendents, — lai peepildas pee Zuhfu Majestates Wisaugstakā wahrdi Sawam Swaiditam: Mana roka Winu ufturēs un Mana pateefiba to stiprinās. Schehlastiba lai ir ar Winu. Lai tas Kungs Lewi swehti un pafargā. Lai tas Kungs apgaismo Sawu waigu pabr Lewi un ir Lewi schehligs un dod Lewi meeru.“

Domas basnijas foris nodseedaja Mendelfona psalmu. Keisara Majestatei labpatifa apluhkot basnizu. Pehz tam Keisara Majestate aibrauzu uf Melngalwju namu, tas bija krahfchni isgresnots ar tropifkeem augeem un flagam. Melngalwju wezakajam Kerkowifam bija laime, apfweikt Keisara Majestati un isfazit uftizigu pawalstneeku firfnigu pateizibu par parahbito leelo schehlastibu.

Keisara Majestate usrunaja beedribas preefschstahwjus laipneem wahrdeem, apfkatija ehkas eewehrojamas fenatnes atleetas un eerakstija Sawu wahrdu goda apmekletaju selta grahmata. No Melngalwju nama Keisara Majestate, pawadits no juhmigeem fauzeeneem, dewās uf muischneezibas namu. Atkal atstaneja flaki ura fauzeni uf eelam, pa turām brauzu Keisara Majestate. Waischneezibas namā Keisara Majestati fagaidija wiff gubernas landrati un wairaf fintu muischneeftu ar sawam laulatam draudsenem un meitam. Nams bija isgresnots pukem un trepes apflabtas samtā grihdsegam. Keisara Majestatei labpatifa eerastees muischneezibas namā pulksten 5 pehz pusdeenas. Winu fagaidija ar fahlmaifi. Widsemes muischneezibas marschals apfweiza Keisara Majestati ar runu, turā aifrahdija, tā daudsu gadu fimtemu laikā Baltijas juhtas krafi un Widsemes lihdsenumi ir bijufchi aifmainu fadurfmju weetas. Sahlot no 1710. g., wareno kreewu Zaru stiprā aiffardfiba atkal dewufe eedfihwotajeem eespehu nodotees meerigam radofcham darbam. „Diru gadu fimtemu laikā, — winsch turpina, — Widsemes muischneeziba eeguufe Keisara Majestates fentschu uftizibu, ar neschaubigu uftizibu kalpojufe leelās Kreewijas Augstajem Monarcheem. Muischneeziba tur par wisaugstako goda peenahskumu nodot ari nahkofcham paaudsem tā swehtumu to uftizibas folijumu, kuru fentschi dewufchi Peterim Leelajam un wifseem wina Waldoscheem Pehznahzejem.“ Zuhfmigs ura trizinaja welweto fahli un fahfa pluhhi himnas flanas. Bes mustas, ispidifchanā nehma dalibu ari wiff muischneeftu un wifas damas. Himnu atfahrtaja fchetras reises; pehz tam atstaneja ura.

Uf muischneezibas marschala apfweizeenu Keisara Majestatei labpatifa fazit schahdus wahrdu:

„Kungi! Sirfnigi pateizos jums par wahrdeem, turus Man isfazija muischneezibas marschals. Es weenmehr zeeniju, tāpat tā Mani fentschi, Zuhfu padewibas un mihlestibas juhtas pret mums. Sirfnigi preezajos buht fcheit schais eewehrojamos swehtfos. Noschehloju tikai to, tā nepilniga wefeliba neatlabwa Keisarenes Majestatei apmeklet juhu weefimbligu namu. Luhdju isfazit wifai Baltijas muischneezibai Manu pateizibu par pastahwigu uftizigu un padewigu deenastu saweem Keisareem un Mufhu lopejai tehwijai Kreewijai. Pateizos jums, kungi, juhu personā.“

No jauna atstaneja juhmigi ura un himnas flanas. Rigas mustas skolas audsekni un audseknes nodseedaja kantati. Keisara Majestatei labpatifa lahdu laiku farunatees ar muischneekeem. Pehz tam pasneedja teju un scham-

eeraudšit itkā par šavām wašafu waštim un labpraht redi, ka eepreešch par šperameem sofeem aprunajās Wašchingtonā. Keisars Witums nu to nebija turejis par wajadšigu darit. Gewehrodama angļu un Amerikāņu preses ušbudinajumu, par to, ka Keisars Witums nošubtijis Nikaraguas prešidentam Madrišam pašchrozigi rakštitu wehštuli, ofižiošā „Köln. Ztg.“ pašino, ka runā efošchā wehštule neesot nekas zits, ka peeklahjibas ahts no ahrwalšts galwas, atbildot uš šinojumu, ka otras walšts preešchšahwis stahjees pee šawu peenahktumu ispidišchanas. Laitrakšts atšauz ari zitu laitrakštu šinojumus, itkā Bahzija buhtu mehginajufe eeguht Nikaraguā tahdu ogku stajiju. No Wašchingtonas ari ešot šanemts pašinojums, ka walšts departaments atšinis keisara Wituma wehštuli par weentahšchū formalitati un tadeht ari neesot turejis par wajadšigu peeprašit no Madriša tahdu isšlaidrojumu. Politiškās aprindās neesot nekas šinams, ka štatp Bahziju un Seemeku Amerikas Šaweentām Walštim pašahwetu tahda neweenprahtiba par to, ka keisars Witums atšinis Madrišu par prešidentu. — **Angļu** tautas weetneeku namā Londonā 15. (2.) juliā debatēs par floti naziōnālīstis (tautibneeks) Dilons prašija, ka lai angļu šlotes isdewumi jaunu kara kugu buhwei, kas noteikti uš 3¹/₂ miljonu mahzjinam, tittu pamajināti par 2 miljoni

Gaiša fugotajš Dikars Erbslöh †.

mahzjinam. Uš to ministru preešchneeks Aškwits pašlaidroja, ka Anglijai šawas šlotes isbuhwē japeeturās pee galejas drošchibas normas. Anglijai japeemehrojas Bahzijas augošchāi šlotei. Preešch 4 gadeem Bahzija buhwejufe brunu kugi 36—40 mehnešchū ilgi, bet tagad tikai 24—30 mehnešchū. 1912. gada aprīlī Bahzijai buhšchot 13 un warbuht jau 17 drednoti (šinama tipa brunu kugi). Tagad ešot Anglijai 16 un Bahzijai 5 zihnai berigi drednoti. 1011. gada beigās Anglijai buhšchot 16 un Bahzijai 11. Bet 1913. gada pawasari buhšchot Bahzijai 17 un Anglijai 25 drednoti. Sagaidams, ka ari turymak wahzu šlote peeaugšchot tahdā pat mehrā un tad Bahzijai jau 1914. g. buhšchot 21 drednots. Šchis ešot pareišs abu walštju špehtu aprehtšins.

Franzija no Eifela torna otra šahwa, tā „Netšch“ šino, isdarita mehginajumu šchahschana ar tahdu jaunu leelgabalu, kurešch isgudrots preešch gaiša kugu isnihzinaschanas. Šchim leelgabalam, kuru isgudrojis generalšchtaba ofižieers Saserats, ešot milšigs isnihzinaschanas špehts. „Matin“ rakštot, ka ar šchahdeem leelgabaleem tikkšot apgahdati wišš Franzijas kara gaiša kugi. No Berlinēs atkal šino, ka Bahzijas kara ministrija ari wišā šlepenibā ispehtot tahda jauna aeroplana (lidošchanas mašchinas) šistemu, kurešch aeroplans apgahdats ar šewišchkeem kara gaiša kugu isnihzinaschanas aparateem. Šil šinams, tad runa ešot par monoplanu, kuru tagad ismehginajot Potsdamas ležgeros. Monoplans ušnemšchot diwus pašascheerus, weenu

waj ari diwas mitrakšesaš un fotografijas aparatu. Kats monoplans teekot apgahdats ar diwejeem špahrneem un diwām šubrem, lai otrs pilots, gadījumā ja pirmāis tittu eewainots, waretu monoplanu wadit. Kats monoplans apgahdats ar diweem motoreem, kurei štrahdā kats par šewi, neaktarigi weens no otra. Frantschu preše par šcho isgudrojumu atšauzas ar neustizibu.

Leichlingenā, 13. juliā (30. juniā). „Berliner Tageblatt“ šino par jaunu šchahsmigu gaiša kuga katastrofu, kura dabujuschi galu peezi zilweki. No gaiša kugotaja inscheneera Erbslōha jaunusbuhwetaišs gaiša kugis „Erbslōh“ pazehlees gaišā ap plšst. 9 no rihta ar peezeem kugotajem: Dikaru Erbslōhu, tā waditaju, šabrikantu Poelu, inscheneeru Krauzu, inscheneeru Hōpi un monteeri Spiedu. Behz puštundas brauzeena gaiša kugis pašudis beeiā miglā un nebijis wairš redšams. Tadeht lautu štrahdeeki isbijušchees, tad gaišā atšlanejis leelgabala šchahweenam libdšigs šprahdšeens un no miglas nokritis gaiša kugis, kura motore eeurbees dšiti semē. Peešteiguschees štrahdneeki eeraudšjuschi peežus šchahsmigi šakroplotus zilwekus, no kureem tikai weens wehl rahdijis dšihwibas šihmeš, bet kamebr atšteiguschees ahrsti, tee warejuschi tikai konstatet, ka wišš 5 jau mirušchi. Par katastrofas eemeslu ušštata balona drehbes pahrlibšchānu un pehtšchāna gaiša isplubšchānu.

Muhsu bildes.

Pašneedsam šchoreiš tā Rigas 200-gadu jubilejas gadījumā Wina Keisariškās Majestates Gihmetni, tā ari Keisariško jachtu „Standart“, ar kuru Wina Majestates atbrauja. — Gaiša kugotajš Dikars Erbslōhs kurešch, tā tas telegramā no Leichlingenas lašams, gabjis bojā, ir weens no wahzu eewehrojamateem gaiša kugotajem.

Walejas wehštules.

A. Z. — Zirichē. Zuhšu rakštu par bešdrahšis telegrafu šaehmām.
A. — Peterburgā. Re.
Pr. — W. Luhgtu.

Redaktors: Dr. philos. P. Šalits.

Šchpashchneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Šlates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peebahwā

eekšchšemes un ahršemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

štipru wihnogu wihnu 50 k.

šekošchās šilialēs:

Šuworowan. Dširnawu eelu šuhri,

Šelgawas šchofejā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Mlescha eelā Nr. 4a,

Bešchal kunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wež-Rigas šuhri.